

**PREZYDENT
MIASTA ŁOMŻA**

Łomża, dnia *10 czerwca* 2022

DOA.001.*19*...2022

Sz. Pani Alicja Konopka
Przewodnicząca
Rady Miasta Łomża

Wniosek

Przedkładam wniosek w sprawie przyjęcia przez Radę Miejską w Łomży projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Łomża na lata 2022 – 2030. Dotychczasowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Łomża na lata 2015 - 2021 dobiegła końca. Opracowanie i realizacja Strategii należy do zadań własnych Gminy.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Łomża na lata 2022-2030 jest wieloletnim dokumentem programowym, który ma istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa społecznego mieszkańców Łomży. Dokument określa cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązywania wielu problemów społecznych i zminimalizować ich skutki.

Wnoszę o przyjęcie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Łomża na lata 2022 – 2030.

W załączeniu projekt Uchwały Rady Miejskiej w Łomży

Z poważaniem

z up. PREZYDENTA MIASTA

mgr Andrzej Stypulkowski
ZASTĘPCA PREZYDENTA MIASTA

UZASADNIENIE
do Uchwały w sprawie przyjęcia
Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
Miasta Łomża na lata 2022-2030

Konieczność opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art.17 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz.U. z 2021 roku, poz. 2268 z późn. zmianami)

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Łomża na lata 2022-2030 jest wieloletnim dokumentem programowym, który ma istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa społecznego mieszkańców Łomży w szczególności zaś grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Dokument określa cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązywania wielu problemów społecznych i zminimalizować ich skutki. Strategia stanowi zatem podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym i doprowadzić do integracji społecznej.

Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

Wobec powyższego wnoszę o przyjęcie projektu uchwały

UCHWAŁA NR
Rady Miejskiej Łomży
z dnia2022 r.

w sprawie: **przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Łomża na lata 2022 - 2030**

Na podstawie art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2022 r. poz. 559) oraz art. 16b i art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2021 roku, poz. 2268 z późn. zmianami) uchwała się, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się „Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Łomża na lata 2022 – 2030”, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Łomża.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego.

Przewodnicząca

Rady Miejskiej Łomży

Alicja Konopka

Załącznik do Uchwały Nr.....
Rady Miasta Łomża
Z dnia.....

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH MIASTA ŁOMŻA
NA LATA 2022 - 2030**

Łomża, maj 2022 r.

Spis treści

Wprowadzenie	3
I. Podstawa opracowania strategii	3
1. Metodyka pracy nad strategią	9
2. Informacje ogólne dotyczące miasta Łomża	10
II. Diagnoza sytuacji społecznej miasta.....	12
1. Ubóstwo i wykluczenie społeczne	14
2. Rodzina	28
3. Uzależnienia i przemoc	34
4. Niepełnosprawność, długotrwała, ciężka choroba	38
5. Seniorzy	48
6. Bezpieczeństwo publiczne	53
7. Edukacja	54
8. Kultura i Sport.....	56
9. Integracja i aktywność społeczna.....	57
10. Analiza SWOT	59
11. Wnioski z diagnozy	63
III. Misja, cele strategiczne i kierunki działań	63
IV. Wdrożenie, monitorowanie i ewaluacja.....	77
Spis tabel i wykresów	77

Wprowadzenie

Opracowanie oraz realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z obowiązku prawnego nałożonego na samorząd gminny i powiatowy na mocy art. 17 ust. 1 pkt 1 Ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku: Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy: opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Celem tych programów jest reintegracja, integracja osób i rodzin z różnych powodów zagrożonych wykluczeniem społecznym.

I. Podstawa opracowania strategii

Zgodnie z aktualnym stanem prawnym strategia powinna zawierać w szczególności:

- diagnozę sytuacji społecznej,
 - prognozę zmian w zakresie objętym strategią,
- oraz określenie:
- a) celów strategicznych projektowanych zmian,
 - b) kierunków niezbędnych działań,
 - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - d) wskaźników realizacji działań.

„Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Łomża na lata 2022-2030” jest dokumentem wieloletnim, który uwzględnia zapisy dokumentów na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim. Wdrożenie Strategii będzie koordynowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łomży. Do realizacji Strategii włączane będą także wszystkie jednostki organizacyjne Urzędu Miejskiego w Łomży realizujące cele strategiczne opisane w dalszej części strategii.

Zarządzeniem Prezydenta Miasta Łomża Nr 253/2021 z dnia 27.08.2021 roku powołany został Zespół zadaniowy do opracowania, monitorowania i aktualizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych miasta Łomża na lata 2022-2030”

Skład Zespołu:

Przewodniczący Zespołu – Andrzej Stypułkowski – Z-ca Prezydenta Miasta Łomża

Z-ca Przewodniczącego Zespołu – Zbigniew Cybula Naczelnik Wydziału Spraw Społecznych i Zdrowia UM w Łomży

Koordinator Zespołu: Anna Fabin – Z-ca Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łomży

Sekretarz Zespołu: Wanda Tchórzewska – St. Specjalista Pracy Socjalnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łomży.

Członkowie Zespołu:

1. Wiesław Jagielak – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łomży,
2. Adam Cwalina – Warsztaty Terapii Zajęciowej w Łomży,
3. Katarzyna Nita – Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Łomży,
4. Inga Kolaska – Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Łomży,
5. Beata Jagielak-Dardzińska – specjalista ds. prawnych,
6. Krzysztof Jankowski – Dom Pomocy Społecznej w Łomży,
7. Grażyna Czajkowska – Łomżyńska Rada Seniorów,
8. Jarosław Kaja – Łomżyńska Społeczna Rada ds. Osób z Niepełnosprawnością,
9. Grażyna Klimek – Wydział Edukacji UM w Łomży,
10. Kornelia Duda – Wydział Kultury, Sportu i Inicjatyw Społecznych UM w Łomży,
11. Beata Godlewska – Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia UM w Łomży,
12. Ewa Truskolaska – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łomży,
13. Maria Gwardys – Powiatowy Urząd Pracy w Łomży,
14. Adrian Karolczuk – Komenda Miejska Policji w Łomży,
15. Elżbieta Kozłowska – Polski Czerwony Krzyż oddział Łomża,
16. Agnieszka Siwik – Środowiskowy Dom Samopomocy w Łomży,
17. Katarzyna Szklarz – Caritas w Łomży,
18. Jan Szymański – Towarzystwo Przyjaciół Dzieci w Łomży,
19. Ewa Zaniewska – Centrum Pieczy Zastępczej w Łomży.

Podczas spotkań Zespołu wyznaczono obszary tematyczne i analizowano problemy występujące w mieście. Zespół wypracował koncepcję dokumentu, określił metody przygotowania materiału oraz tryb sporządzenia analizy SWOT, w trakcie prac akceptował także dane diagnostyczne. Wypracowana została misja, cel główny oraz podstawowe cele strategiczne i operacyjne, określono wskaźniki oraz system monitorowania dokumentu.

Zakres tematyczny prac Zespołu objął następujące dziedziny:

1. Pomoc społeczna - wsparcie rodzin w trudnej sytuacji, problem ubóstwa, bezrobocia, bezdomności.
2. Obszar dziecka i rodziny, niewydolność i dysfunkcje w rodzinie.
3. Ochrona zdrowia, problemy osób niesamodzielnych, osób z niepełnosprawnością i w wieku senioralnym.
4. Zagrożenia związane z uzależnieniami.
5. Bezpieczeństwo publiczne – zapobieganie przestępczości.
6. Kultura, sport, edukacja.
7. Integracja i aktywność społeczna, działalność organizacji pozarządowych.

Przy opracowaniu Strategii korzystano z danych dotyczących ostatnich 5 i 10 lat aby uwidocznić występujące problemy i zachodzące zmiany. Dzięki połączeniu różnych źródeł danych oraz metod badania uzyskano zwiększenie trafności formułowanych wniosków.

Zgodność z dokumentami strategicznymi

Powstanie Strategii warunkują podstawy prawne, które wiążą się z zadaniami gminy/powiatu:

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2020r. poz. 1668 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 426 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2277 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2020r. poz. 2050);
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 176);
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1057 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 218 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1409 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2085 z późn. zm.);

- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 685);
- Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 85 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 183);
- Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1062);
- Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych (Dz. U. z 2015 r. poz. 1705);
- Ustawa z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy o Solidarnościowym Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r. poz. 2473);
- Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1818);
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych Dz. U. 2001 Nr 71 poz. 734, Dz. U. z 2019 r. poz. 2133. z 2021r. poz. 11;
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych Dz. U. 2003 Nr 228 poz. 2255, Dz. U. z 2020 r. poz. 111, z 2021 r. poz. 1162;
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów Dz. U. 2007 Nr 192 poz. 1378, Dz. U. z 2021 r., poz. 877, 1162;
- ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 Dz.U.2021 poz. 75;
- ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustalaniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów Dz.U.2020 poz. 1297.

Programy miejskie:

- Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2021 – 2030 r. Uchwała Rady Miasta z dnia 366/XXXVI/21 marca 2021 r.
- Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2022- 2026. Uchwała Rady Miejskiej Łomży Nr 439/XLVII/21 z dnia 08 grudnia 2021 r.
- Program wspierania rodziny w mieście Łomża na lata 2022-2024. Uchwała Rady Miejskiej Łomży Nr 440/XLVII/21 z dnia 08 grudnia 2021 r.

- Łomżyński Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Innych Uzależnień na 2022r. Uchwała Nr 446/XLVIII/21 z dnia 29 grudnia 2021r.
- Roczny Program Współpracy Miasta Łomża z Organizacjami Pozarządowymi na 2022r. Uchwała NR 435/XLVI/21 Rady Miejskiej Łomży z dnia 15 listopada 2021 r.
- Lokalny Program Wspierania Edukacji uzdolnionych dzieci i młodzieży pobierających naukę na terenie Miasta Łomża. Uchwała RmŁ Nr 269/XV/20 z dnia 27 maja 2020 r. ze zmianami
- Gminny Program Osłony w zakresie pomocy finansowej na zakup leków dla mieszkańców Miasta Łomża. Uchwała RmŁ Nr 320/XXXI/20 z dnia 25 listopada 2020 r.
- Program rozwoju miasta łomża do roku 2020 plus przyjęty uchwałą rady miejskiej łomży nr 163/XXI/16 z dnia 25 stycznia 2016 r.
- Program "Łomżyńska Karta Seniora" Uchwała RmŁ Nr 278/XXXII/16 z dnia 30 listopada 2016 roku
- Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Łomża na lata 2017-2023 Uchwała Nr 371/XLIII/17 Rady Miejskiej Łomży z dnia 12 lipca 2017 r.
- Strategia Promocji Miasta Łomża, Uchwała RmŁ Nr 315/XXXVII/17 z dnia 22 lutego 2017 roku.

Programy wojewódzkie:

- Strategia Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2030 (Uchwała nr XXXII/435/2021 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 28 czerwca 2021 roku)
W celu zapewnienia zgodności polityki społecznej miasta Łomża z kierunkami unijnymi i krajowymi zwrócono uwagę na cele określone w dokumentach wspólnotowych, rządowych i regionalnych.

Wyznaczając obszary działań Strategii poddano analizie następujące dokumenty:

- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności;
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego do roku 2030;
- Krajowy Program Działań na rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030;
- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021;
- Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027 z perspektywą do roku 2030 projekt; Monitor Polski 2014 poz. 787;
- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej;
- Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017-2022;
- Narodowy Program Zdrowia na lata 2021–2025;

- Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo-Uczestnictwo-Solidarność;
- Program kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”;
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.); Monitor Polski 2017 poz. 260;
- Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021 – 2030;
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.); Monitor Polski 2013 poz. 640;
- Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030;
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030.

Wykaz ważniejszych skrótów używanych w dokumencie:

- CIS – Centrum Integracji Społecznej
- CUS – Centrum Usług Społecznych
- DPS – Dom Pomocy Społecznej
- EFS – Europejski Fundusz Społeczny
- ES – Ekonomia Społeczna
- GIS – Główny Inspektor Sanitarny
- GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- GUS – Główny Urząd Statystyczny
- IPiSS – Instytut Pracy i Spraw Socjalnych
- JST – Jednostka Samorządu Terytorialnego
- KPPN – Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii
- KRUS – Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
- MRiPS – Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej
- NGO – organizacja pozarządowa
- NK – procedura „Niebieskie Karty”
- NSP – Narodowy Spis Powszechny
- OA – Ośrodek Adopcyjny
- OIK – Ośrodek Interwencji Kryzysowej
- OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej
- OWES – Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej
- OZPS – Ocena Zasobów Pomocy Społecznej
- PARPA – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

- PARPA-G1 – Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych
- PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
- PES – Podmiot Ekonomii Społecznej
- PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
- PUP – Powiatowy Urząd Pracy
- PUW – Podlaski Urząd Wojewódzki
- ROPS – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
- SRWP – Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030
- Strategia – Strategia Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2030
- SWRiSPZ – Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykorzystania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej
- UE – Unia Europejska
- UTW – Uniwersytet Trzeciego Wieku
- WPRES – Wieloletni Program Rozwoju Ekonomii Społecznej
- WTZ – Warsztat Terapii Zajęciowej
- WUP – Wojewódzki Urząd Pracy
- ZAZ – Zakład Aktywności Zawodowej
- ZUS – Zakład Ubezpieczeń Społecznych

1. Metodyka pracy nad strategią

Do opracowania Strategii wykorzystano następujące metody pozyskiwania danych:

ANALIZA DANYCH ZASTANYCH. Przy sporządzaniu diagnozy sytuacji miasta wykorzystano sprawozdania i dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łomży, Oceny zasobów pomocy społecznej, dane Głównego Urzędu Statystycznego. Wykorzystano również dane z Diagnozy problemów społecznych 2021 opracowanej przez Krajowy Ośrodek Kształcenia Administracji Kraków oraz z Raportu z badania ankietowego przeprowadzonego przez Urząd Miasta w Łomży na przełomie maja i czerwca 2021 roku podczas opracowania „Strategii Rozwoju Miasta Łomża do roku 2030”.

BADANIE ANKIETOWE. Badanie ankietowe były przeprowadzone przez pracowników socjalnych MOPS, pracowników Dziennego Domu Senior+ we wrześniu 2021 roku jako istotny element partycypacji społecznej w procesie tworzenia strategii. W kwestionariuszu ankietowym mieszkańcy miasta wskazywali grupy wymagające wsparcia i nanosili uwagi. Przebadano 180 mieszkańców Łomży /131 kobiet i 49 mężczyzn/ w trzech przedziałach

wiekowych: osoby do 26 roku życia, od 27 do 59 r. życia oraz powyżej 60 lat. Każdy przedział wiekowy liczył po 60 osób. W grupie osób ankietowanych było 92 osoby pracujące /w tym: kobiety-68, mężczyźni-24/, oraz osoby nie pracujące-88 /w tym: kobiety-63, mężczyźni-25/.

OPINIE, KONSULTACJE SPOŁECZNE. Przeprowadzono rozmowy pomiędzy Radami społecznymi, mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi a władzami miasta mające na celu zebranie uwag i propozycji z zakresu problemów występujących w mieście. Zgłaszane opinie i uwagi do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście Łomża na lata 2022-2030 można było wnosić za pośrednictwem opracowanego formularza i kontaktu telefonicznego.

2. Informacje ogólne dotyczące miasta Łomża

Łomża to miasto na prawach powiatu leżące w północno wschodniej Polsce nad rzeką Narew, należące do województwa podlaskiego. Łomża obecnie jest ważnym ośrodkiem turystycznym na Kurpiowszczyźnie z wieloma zabytkami i miejscami do zwiedzania. Ziemia łomżyńska to tereny wyjątkowe dla turystów i miłośników natury, z unikalnymi wartościami przyrodniczymi. Łomża jest miastem z liczbą mieszkańców wynoszącą 62 278, z czego 52,4% stanowią kobiety, a 47,6% mężczyźni. Na przestrzeni minionych lat struktura demograficzna mieszkańców miasta ulegała zmianom i będzie zmieniać się nadal, co jest charakterystyczne dla całej populacji mieszkańców kraju. W latach 2002-2021 liczba mieszkańców Łomży zmalała o 2,5%. Liczba mieszkańców miasta ulega zmniejszeniu a zwiększa się liczba osób starszych. Średni wiek mieszkańców wynosi 42,2 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa podlaskiego oraz do średniego wieku mieszkańców całej Polski¹.

Na dzień 31.12 2021 r. w m. Łomża było zameldowanych na pobyt stały - 58.215 osób, ogółem /zameldowanych na pobyt stały i czasowy/- 59 836 osób, natomiast na dzień 30.06.2021 r. deklarowało miejsce zamieszkania w mieście Łomża 62 278 mieszkańców². Prognozowana liczba mieszkańców Łomży w 2030 roku – 57 197 osób natomiast w 2050 roku - 46 082 osoby.

¹ <https://www.polskawliczbach.pl/Lomza>

² Ocena zasobów pomocy społecznej za 2021 rok

Tabela 1. Struktura demograficzna miasta Łomża

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Mieszkańcy ogółem	61 517	61 288	58 962	58 323	57 384
Wiek 0-17	10 850	10 827	9 685	9634	9946
Kobiety	5 373	5 373	4751	4727	4877
Mężczyźni	5 477	5 490	4934	4907	5069
Wiek produkcyjny	38 761	37 952	35 469	34 437	33 785
Kobiety /18-59/	18 732	18 299	16 936	16 403	16 138
Mężczyźni /18-64/	20 029	19 653	18 533	18 034	17 647
Wiek poprodukcyjny	11 906	12 509	13 808	14 252	13 653
Kobiety / 60 i więcej/	8 269	8 643	9 379	9 628	9 303
Mężczyźni / 65 i więcej/	3 637	3 866	4 296	4 624	4 350

Opracowanie MOPS w Łomży na podstawie danych UM w Łomży COM Oddział Ewidencji Ludności

Łomża ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -52. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -0,83 na 1000 mieszkańców Łomży. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,92 i jest znacznie większy od średniej dla województwa oraz znacznie większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju³.

Mieszkańcy Łomży w 28,3% są stanu wolnego, 58,2% żyje w małżeństwie, 5,5% mieszkańców jest po rozwodzie, a 7,7% to wdowy/wdowcy. Z uwagi na znaczącą rolę samorządu terytorialnego w oddziaływaniu na środowisko lokalne i tym samym w jego kształtowaniu, władze lokalne powinny skupić się na zapobieganiu negatywnym trendom demograficznym, realizując np. działania skierowane do młodych osób, ponieważ od kilku lat spada liczba ludności województwa podlaskiego. Przyczynia się do tego ujemny przyrost naturalny (różnica między liczbą zgonów i liczbą urodzeń), ujemne saldo migracji jak też sytuacja związana z Covid-19. Głównym powodem wyjazdów z terytorium województwa jest chęć uzyskania lepszych zarobków, znalezienia lepszej pracy i podniesienia standardu życia⁴.

³ <https://www.polskawliczbach.pl/Lomza>

⁴ *Analiza stanu i skuteczności pomocy społecznej w województwie podlaskim za 2020 rok* Podlaski Urząd Wojewódzki w Białymstoku

Według stanu na 31 grudnia 2021 r. stopa bezrobocia dla Łomży wynosiła 6,7 %, stopa dla powiatu 4,5%, dla PUP ogółem 6,3%, stopa dla województwa 7,0 %, stopa dla kraju 5,4 %. Ilość bezrobotnych zarejestrowanych ogółem w PUP Łomża to 2489 osób, w tym kobiet 1330. Długotrwale bezrobotni z PUP w Łomży to 1213 osób, w tym 735 kobiet. Długotrwale bezrobotni stanowią 48,7 % ogółu bezrobotnych. Długotrwale bezrobotni z Łomży to 793 osoby, z tego 475 to kobiety, natomiast długotrwale bezrobotni z terenu powiatu to 420 osób, z tego 260 to kobiety. Odsetek długotrwale bezrobotnych ogółem dla województwa to 60,4% a dla kraju 56,6%.⁵

W Łomży na 1000 mieszkańców pracuje 230 osób. Jest to znacznie więcej od wartości dla województwa podlaskiego oraz mniej od wartości dla Polski. W wieku produkcyjnym jest 59,9% mieszkańców Łomży, 17,9% w wieku przedprodukcyjnym i 22,2% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. W 2020 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Łomży wynosiło 4872,37 PLN, co odpowiada 88.20% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce. Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców Łomży 1 355 osób wyjeżdża do pracy do innych miast, a 1 420 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi 65. W sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo) pracuje 7,2% aktywnych zawodowo mieszkańców Łomży a 22,8% w przemyśle i budownictwie. W sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) pracuje a 22,0% mieszkańców oraz 2,9% w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości)⁶.

I. Diagnoza sytuacji społecznej miasta

W celu określenia grup, które według mieszkańców wymagają wsparcia ze względu na trudną sytuację, przeprowadzone zostało we wrześniu 2021 r. badanie ankietowe wśród 180 mieszkańców miasta. Z wyników przedstawionych w raporcie wynika, że najczęściej mieszkańców Łomży widzi konieczność podejmowania działań w grupie osób ubogich o niskich dochodach - takiej odpowiedzi udzieliło 78 osób. Na drugim miejscu znalazły się działania na rzecz osób z niepełnosprawnością – tę grupę wskazało 76 osób. W trzeciej kolejności 60 osób wybrało grupę osób samotnych, potrzebujących wsparcia innych (w odniesieniu do pierwszej grupy tylko 18 osób mniej wskazało na tę grupę). W dalszej kolejności mieszkańcy zauważali potrzebę wspierania osób w wieku powyżej 60 lat, osób

⁵ <https://www.polskawliczbach.pl/Lomza>

⁶ <https://www.polskawliczbach.pl/Lomza>

samotnie wychowujących dzieci, bezrobotnych, z występującą przemocą. Wszystkie dane liczbowe dotyczące badania znajdują się w tabeli poniżej.

Tabela 2. Wyniki badania ankietowego

Które grupy mieszkańców Łomży według Pana/Pani wymagają dodatkowych działań w celu poprawy ich sytuacji ? /maksymalnie 3 odpowiedzi/		
	Osoby ubogie, o niskich dochodach	78
	Osoby z niepełnosprawnościami/przewlekłe chore	76
	Osoby samotne, potrzebujące wsparcia innych	60
	Osoby w wieku powyżej 60 lat	41
	Osoby samotnie wychowujące dzieci	37
	Osoby bezrobotne, poszukujące pracy	36
	Rodziny, w których występuje przemoc domowa	33
	Osoby bezdomne/ bez własnego mieszkania	29
	Rodziny wielodzietne	28
	Osoby bierne zawodowo, niepracujące	16
	Osoby uzależnione	16
	Rodziny niewydolne wychowawczo	15
	Rodziny cudzoziemców, mniejszości narodowych, etnicznych	6
	Inna grupa wskazana przez mieszkańców: Osoby pracujące o niskim dochodzie nie kwalifikujące się do żadnych świadczeń	1
	Inna grupa wskazana przez mieszkańców: Osoby pracujące w wieku 40+	1

Dane własne MOPS Łomża

Dalsza część badania dotyczyła uwag i propozycji działań na rzecz poprawy sytuacji dla potrzebujących wsparcia grup. Ogółem uwagi i propozycje działań służących poprawie sytuacji mieszkańców Łomży w ankietach zawarło 42 osoby w trzech przedziałach wiekowych.

W przedziale wiekowym do 26 lat, uwagi zawarło w ankietach 19 osób. Najwięcej osób zauważyło problem dotyczący zbyt małej liczby mieszkań komunalnych i socjalnych. Następne wpisy dotyczyły tworzenia nowych miejsc pracy, łatwiejszego dostępu do wiedzy o miejscach pracy, oraz zwiększenia liczby miejsc w żłobkach i przedszkolach.

W przedziale wiekowym od 27 do 59 lat uwagi zawarło 10 osób. Zgłoszone uwagi dotyczyły likwidacji barier architektonicznych, wolontariatu na rzecz osób starszych, samotnych i wsparcia dla ofiar przemocy.

Wśród osób w wieku ponad 60 lat uwagi zgłosiło 13 osób. Uwagi dotyczyły większej liczby ławeczek, zieleni, dokończenia miejsc wypoczynkowych na bulwarach.

Diagnoza sytuacji społecznej miasta jest podstawą do wyznaczania celów i sformułowania działań strategicznych, które będą służyły rozwiązywaniu problemów występujących w mieście. Diagnoza problemów społecznych określa mocne strony, zasoby i szanse rozwojowe miasta, jak również ukazuje słabe strony, istniejące braki, oraz problemy i zagrożenia społeczne. Zidentyfikowane problemy są potwierdzone w danych statystycznych i obserwacjach mieszkańców miasta.

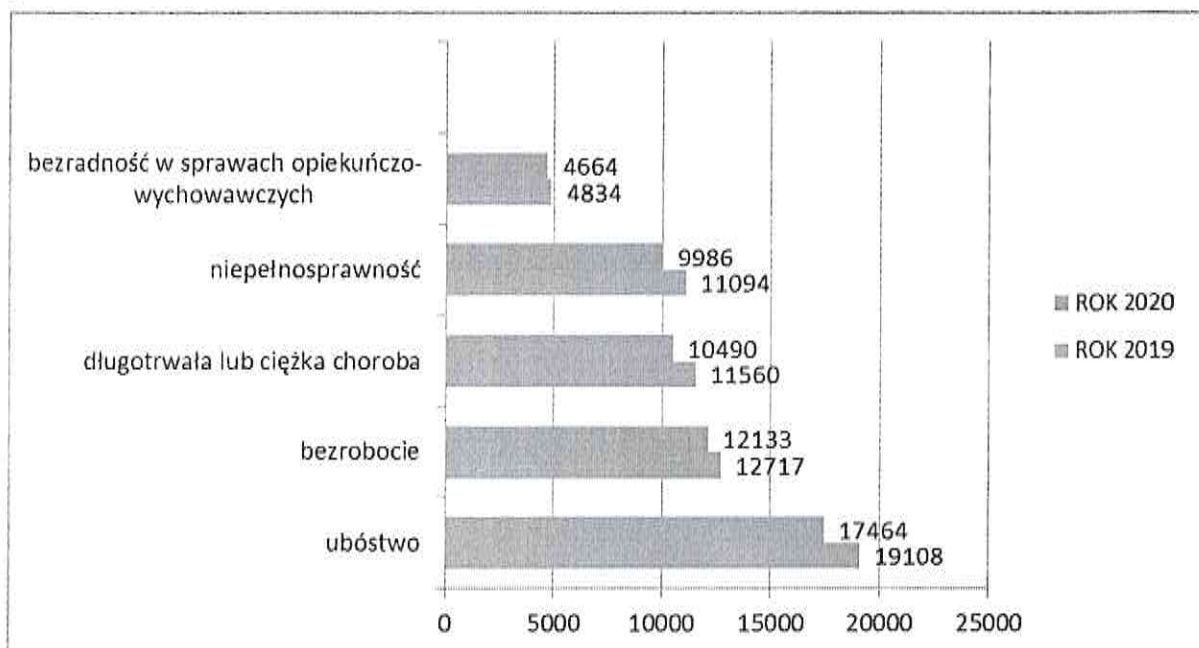
W diagnozie wyróżniono kilka najważniejszych obszarów problemowych.

1. Ubóstwo i wykluczenie społeczne.
2. Zagrożenia w funkcjonowaniu rodziny.
3. Sytuacja osób z niepełnopravnościami, długotrwale chorych.
4. Skutki starzenia społeczeństwa.
5. Integracja i aktywność społeczna.

1. Ubóstwo i wykluczenie społeczne

Ubóstwo określane jest jako stan, w którym osobie lub rodzinie brakuje środków na zaspokojenie potrzeb życiowych uznawanych za niezbędne. Wykluczenie społeczne związane jest często z ubóstwem i odnosi się do sytuacji, w której jednostki zostają, z różnych przyczyn, pozbawione możliwości pełnego uczestniczenia w życiu społecznym. Następuje proces wykluczenia jednostki z różnych sfer: społecznej, kulturowej i politycznej oraz dezintegracja więzi, które łączą jednostkę ze strukturą społeczną. Zarówno ubóstwo jak i wykluczenie społeczne mają źródło w różnych problemach osoby lub jej rodziny. Osoby chorujące psychicznie stanowią grupę szczególnie narażoną na zjawisko wykluczenia społecznego. Ubóstwo może pogłębiać wykluczenie społeczne w innych wymiarach życia przez bezrobocie czy alkoholizm. Najważniejsze problemy dotyczące wykluczenia społecznego występują w obszarze działania pomocy społecznej. Osoby i rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji mogą otrzymać wsparcie MOPS w formie pieniężnej i niepieniężnej. Ze świadczeń pomocy społecznej w Łomży, podobnie jak województwie podlaskim najwięcej osób i rodzin korzysta z powodu ubóstwa.

Wykres 1. Powody przyznawania świadczeń pomocy społecznej w województwie podlaskim w latach 2019 – 2020.

Analiza stanu i skuteczności pomocy społecznej w województwie podlaskim za 2020 rok
PUW w Białymstoku

W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Łomży w Dziale Pracy Środowiskowej pracę socjalną świadczy 31 pracowników socjalnych. W strukturze organizacyjnej MOPS funkcjonuje również Dział Usług Opiekuńczych, w którym pracuje 67 opiekunek, Dział Świadczeń Rodzinnych, Klub Seniora, Dzienny Dom Senior+, Noclegownia dla bezdomnych oraz Dział Księgowo-Finansowy, Dział Organizacyjno-Administracyjny i Biuro Zatrudnienia i Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Od roku 2020 możliwe jest łączenie usług z wielu obszarów społecznych ważnych dla mieszkańców, nie tylko pomocy społecznej we współpracy z różnymi podmiotami i z organizacjami pozarządowymi w ramach działania Centrum Usług Społecznych. Działalność CUS może bazować na istniejącym MOPS ale również dostosowany do konkretnych potrzeb lokalnych.

Jednym z zadań pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Prawo do świadczeń pieniężnych zgodnie z art. 8. 1 ustawy o pomocy społecznej przysługiwało do 2021 r. osobie samotnie gospodarującej, której dochód nie przekraczał kwoty 701 zł, oraz osobie w rodzinie, w której dochód na osobę w rodzinie nie przekraczał kwoty 528 zł. Kryteria dochodowe uprawniające do korzystania ze świadczeń z pomocy społecznej od 1 stycznia 2022 roku wzrosły i od 2022

r. wynoszą dla osoby samotnie gospodarującej 776 zł, a dla osoby w rodzinie 600 zł. W zakresie liczby osób i rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w MOPS w Łomży już od kilku lat utrzymuje się stała tendencja spadkowa. Mimo, że zauważa się spadek liczby osób zgłaszających się o pomoc, to różnica, która wynosi ogółem 263 rodziny jest niewielka w odniesieniu do lat 2010-2020.

Tabela 3. Liczba rodzin korzystających z pomocy MOPS w Łomży w latach 2010-2020

Rodziny korzystające z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łomży						
Wyszczególnienie /liczba rodzin/	2010	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem korzystające rodziny	1476	1476	1415	1292	1213	1090
Liczba osób w rodzinach	3776	3130	2878	2671	2171	1896

Dane ze sprawozdań rocznych MOPS Łomża

Na wysokie i średnie zagrożenie problemem ubóstwa wskazało 79,28 % badanych mieszkańców Łomży. Jedynie dla 1,04 % brak jest problemu a dla 20,72 % badanych mieszkańców zagrożenie jest niskie.

Tabela 4. Zagrożenie ubóstwem według mieszkańców Łomży

Ubóstwo	%	Liczba
WYSOKIE ZAGROŻENIE PROBLEMEM	33,68%	65
ŚREDNIE ZAGROŻENIE PROBLEMEM	45,60%	88
NISKIE ZAGROŻENIE PROBLEMEM	19,68%	38
BRAK PROBLEMU	1,04%	2
Razem liczba wypełnień		193

Dane z Raportu z badania ankietowego „Strategii Rozwoju Miasta Łomża do roku 2030”

W rodzinach korzystających ze wsparcia z powodu ubóstwa, trudną sytuację powoduje nałożenie się innych czynników negatywnych, takich jak bezrobocie, niepełnosprawność, choroba, niewydolność opiekuńczo-wychowawcza czy występującym uzależnieniem lub przemocą. Według obserwacji pracowników socjalnych MOPS, widoczna jest poprawa sytuacji finansowej i bytowej rodzin z dziećmi korzystającymi ze wsparcia. Powodem zgłoszenia się do MOPS o pomoc jest występująca bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Dotyczy to zwłaszcza rodzin niepełnych i wielodzietnych, gdzie w odniesieniu do ostatnich trzech lat nastąpił wzrost o 77 rodzin. Również w grupie osób i rodzin, gdzie występuje długotrwała choroba zauważalny

jest znaczny wzrost liczby osób ubiegających się o pomoc społeczną. Pozytywnym zjawiskiem jest stały spadek liczby rodzin korzystających z pomocy MOPS z powodu bezrobocia. Poniżej prezentowane są dane liczbowe dotyczące powodów przyznawania pomocy przez MOPS w odniesieniu do ostatnich pięciu lat.

Tabela 5. Powody przyznawania pomocy przez MOPS

Powody przyznania pomocy z MOPS					
Wyszczególnienie /liczba rodzin/	2017	2018	2019	2020	2021
Ubóstwo	1096	997	931	687	521
Bezrobocie	690	551	494	416	406
Niepełnosprawność	472	445	585	405	384
Długotrwała choroba	383	416	351	431	403
Potrzeba ochrony macierzyństwa	78	103	64	30	27
Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w tym:	137	133	181	210	116
-rodziny niepełne	102	87	85	142	79
-rodziny wielodzietne	41	37	74	101	47
Alkoholizm	24	25	53	36	24
Bezdomność	26	23	18	19	16
Trudności po zwolnieniu z zakładu karnego	14	23	9	19	15
Sytuacja kryzysowa	12	22	23	55	24
Przemoc w rodzinie	11	8	169	122	92

Dane ze sprawozdań rocznych MOPS Łomża

Z danych zawartych w poniżej przedstawionej tabeli wynika, że spada liczba rodzin z dziećmi korzystających z pomocy MOPS. Obecnie zauważa się ogólną tendencję, że ludzie młodzi planując przyszłość najpierw inwestują w siebie, zdobywają wykształcenie i angażują się w pracę, a dopiero później zakładają rodzinę i oczekują potomstwa.

Tabela 6. Rodziny z dziećmi korzystające z MOPS

Rodziny z dziećmi korzystające z MOPS					
Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Rodziny z dziećmi	576	482	391	359	275
O liczbie dzieci 1	217	172	136	135	106
2	195	171	135	103	84
3	112	87	78	84	51
4	34	37	32	26	23
5	13	9	6	8	8
6 i więcej	5	6	4	3	3

Dane ze sprawozdań rocznych MOPS Łomża

Zasiłek stały przysługuje osobie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy z uwagi na niepełnosprawność przy jednoczesnym spełnieniu kryterium dochodowego. Od roku 2010 utrzymuje się stała jest liczba osób korzystających z zasiłku stałego.

Zasiłek okresowy przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie. W 2021 r. średnia wysokość zasiłku na rodzinę wyniosła 167,13 zł. Zasiłek okresowy wypłacany był średnio przez okres ok. 5 miesięcy. Z danych MOPS wynika, że w latach 2010-2018 liczba osób korzystających z zasiłków okresowych utrzymywała się na wysokim poziomie, natomiast od roku 2019 można zauważyć spadek osób zgłaszających się o taką pomoc.

Zasiłek celowy jest przyznawany w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej. Liczba osób, które korzystają z zasiłku celowego ulega również systematycznemu zmniejszeniu, jednak nadal utrzymuje się względnie stała liczba osób korzystających z zasiłku specjalnego celowego.

Zasiłek celowy specjalny przyznawany jest w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe.

Zasiłki celowe na zakup leków i leczenia przyznawane są przez MOPS osobom i rodzinom, których dochód nie przekracza kryterium dochodowego uprawniającego do korzystania ze świadczeń z pomocy społecznej (tabela nr 8).

Liczba osób i rodzin, które korzystają z pomocy finansowej w formie zasiłków okresowych i celowych ulega spadkowi.

MOPS realizuje „Miejski program osłony w zakresie pomocy finansowej na zakup leków dla mieszkańców Miasta Łomża na lata 2021-2023”. Celem programu jest pomoc finansowa adresowana do mieszkańców Miasta Łomża osób niezdolnych do pracy z tytułu wieku, przewlekle chorych w wieku produkcyjnym, osób niepełnosprawnych znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej i ponoszących wydatki na zakup leków zleconych przez lekarza na podstawie recepty z powodu chorób przewlekłych. Pomoc przysługuje w przypadku, gdy dochód osoby samotnie gospodarującej lub dochód na osobę w rodzinie nie przekracza 200% kryterium dochodowego określonego odpowiednio zgodnie z art. 8 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. W 2021 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej wydał 1363 decyzje dotyczące pomocy w tej formie, średnio co miesiąc z pomocy finansowej na zakup leków korzystało 120 rodzin.

Tabela 7. Świadczenia pieniężne przyznawane przez MOPS w Łomży

Liczba rodzin korzystających z pomocy MOPS w Łomży ze świadczeń pieniężnych						
Wyszczególnienie /liczba rodzin/	2010	2017	2018	2019	2020	2021
Zasiłek stały	264	306	300	281	268	242
Zasiłek okresowy	1002	770	801	507	475	421
Zasiłek celowy	1676	1394	1313	1143	1048	835
Zasiłek specjalny celowy	220	254	236	229	229	203

Dane ze sprawozdań rocznych MOPS

W odniesieniu do lat 2010 i 2021 widoczna jest tendencja spadkowa w ilości rodzin korzystających z pomocy na zakup opału, żywności, leków, odzieży. Analizując dane ze sprawozdań rocznych działalności MOPS można zaobserwować zwiększoną aktywność zgłaszania się klientów o pomoc w okresie zimowym, co jest związane ze zmniejszeniem ofert pracy w rolnictwie i budownictwie.

W przypadku zasiłków celowych na dopłatę do wydatków mieszkaniowych sytuacja nie ulega znacząco zmianie. Nadal o taką pomoc zgłasza się rocznie 190-230 rodzin, co potwierdza, że duże koszty związane z utrzymaniem mieszkania stanowią poważny problem dla wielu osób.

Tabela 8. Zasilki celowe przyznawane przez MOPS w Łomży

Liczba rodzin korzystających z pomocy MOPS w Łomży z zasilków celowych						
Wyszczególnienie	2010	2017	2018	2019	2020	2021
opał	408	237	255	206	189	178
żywność	755	505	496	496	441	443
leki, leczenie	335	189	188	227	120	71
odzież, obuwie	250	175	149	86	94	110
dopłata do wydatków mieszkaniowych /opłaty/	192	191	236	199	200	170
inne potrzeby	245	133	145	195	171	168
usługi pogrzebowe	0	5	7	2	4	7

Dane ze sprawozdań rocznych MOPS Łomża

Dla osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji może zostać przyznana pomoc w formie żywności lub bezpłatnego posiłku wydawanego przez kuchnię Caritas na podstawie skierowania pracownika socjalnego MOPS. Co roku z posiłków w kuchni Caritas korzysta średnio 300 osób. W okresie świątecznym około 400 rodzin otrzymuje paczki żywnościowe i organizowana jest Wigilia dla osób samotnych przez Urząd Miasta i Caritas.

Osoby znajdujące się w trudnej sytuacji korzystają z pomocy w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa, który jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym. Podstawą do wydania tej formy pomocy są listy sporządzone przez pracowników socjalnych MOPS w oparciu o kryteria wyboru beneficjenta do 220 % kwoty uprawniającej do świadczeń z pomocy społecznej. Pomoc żywnościowa dystrybuowana jest za pośrednictwem Związku Emerytów i Rencistów i trzech parafii na terenie miasta oraz przez Ośrodek Wspierania Rodziny - dla mieszkańców miasta zamieszkałych na terenie parafii, które nie dystrybuują tej pomocy.

Osoby i rodziny otrzymują też wsparcie przez MOPS w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w ramach Programu "Posiłek w szkole i w domu". Pomoc w tej formie przysługuje, jeżeli dochód na osobę nie przekracza kwoty 150 % kryterium dochodowego ustawy o pomocy społecznej. Zapotrzebowanie na ten rodzaj pomocy od roku 2017 ulega stałemu spadkowi, z niewielkim wzrostem w 2020 roku (różnica dotyczy osób dorosłych, którzy mogą otrzymać posiłek w barze). Liczba dzieci korzystających z posiłku co roku jest niższa, co wynika z lepszej sytuacji finansowej rodzin z dziećmi. Widoczna jest tendencja

spadkowa w zakresie liczby osób i rodzin korzystających z posiłków. Zauważa się natomiast wzrost zapotrzebowania na pomoc w formie interwencji kryzysowej, poradnictwa specjalistycznego i pracy socjalnej.

Tabela 9. Świadczenia niepieniężne przyznawane przez MOPS w Łomży

Rodziny korzystające z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łomży ze świadczeń niepieniężnych						
Wyszczególnienie	2010	2017	2018	2019	2020	2021
Posiłek /osoby/	867	735	735	623	662	515
w tym posiłek dla dzieci	661	618	600	479	336	323
Interwencja kryzysowa	60	188	178	184	185	84
Poradnictwo specjalistyczne	175	412	414	472	326	220
Praca socjalna	1240	1612	1554	1554	1387	1498
Noclegownia	19	27	24	26	21	16
Ogrzewalnia	-	117	104	96	110	95

Dane ze sprawozdań rocznych MOPS w Łomży

Interwencja kryzysowa jest prowadzona w celu odzyskania przez osobę dotkniętą kryzysem zdolności samodzielnego pokonania powstałych trudności. Pomocy bezpłatnie udzielają profesjonaliści, którzy są przygotowani do niesienia pomocy w sytuacji kryzysu. Poradnictwo specjalistyczne, a w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne udzielane jest bezpłatnie osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych.

Praca socjalna ma na celu pomoc osobom i rodzinom w odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie i jest świadczona osobom i rodzinom bez względu na posiadany dochód. Biorąc pod uwagę ogólną tendencję spadkową w zakresie liczby osób i rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, to zapotrzebowanie na poradnictwo specjalistyczne i pracę socjalną nadal pozostaje na wysokim poziomie. Z pracy socjalnej w 2021 roku skorzystało 1 498 rodziny objętych wsparciem MOPS oraz 76 rodzin korzystających ze wsparcia OIK. Wywiad środowiskowy jest podstawą do wydania decyzji administracyjnej przyznającej pomoc z MOPS i jest przeprowadzany w miejscu zamieszkania osoby zgłaszającej się o pomoc. Wywiady środowiskowe są przeprowadzane nie tylko z osobą, która ubiega się o pomoc ale też z opiekunem osoby ubezwłasnowolnionej, małżonkiem, zstępnymi lub wstępnymi (tzw. wywiad alimentacyjny u rodziny), w celu

przyznania miejsca w DPS. Wywiady przeprowadza się również u osoby ubiegającej się lub pobierającej o świadczenie wychowawcze, świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy, przy ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów. Wywiad środowiskowy poprzedza wydanie decyzji potwierdzającej prawo do świadczeń zdrowotnych na 90 dni. Jest przeprowadzany w celu ustalenia sytuacji osoby i rodziny doświadczającej przemocy lub objętej wsparciem asystenta rodziny. W razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą domową pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe tj. w godzinach swojej pracy ma prawo odebrać dziecko z rodziny. Decyzja o odebraniu dziecka podejmowana jest wspólnie z funkcjonariuszem Policji, lekarzem (lub ratownikiem medycznym, pielęgniarką).

W celu określenia sposobu współdziałania w rozwiązywaniu problemów osoby lub rodziny znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej pracownik socjalny MOPS może zawrzeć kontrakt socjalny z tą osobą lub rodziną, w celu wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej, zawodowej lub przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu⁷. W 2021 r. roku pracownicy socjalni MOPS zawarli 39 kontraktów socjalnych, które dotyczyły m.in. aktywizacji społecznej i zawodowej, ustalenia stopnia niepełnosprawności, uzyskania alimentów, dodatku mieszkaniowego, podjęcia leczenia odwykowego.

W 2021 roku z uwagi na sytuację epidemiczną w kraju spowodowaną wirusem covid-19 wykonywanie zadań z zakresu pomocy społecznej zostało dostosowane do wymogów sanitarnych. Pracownicy MOPS zabezpieczali potrzeby zgłaszane przez osoby potrzebujące wspólnie z pracownikami Straży Miejskiej, żołnierzami Wojsk Obrony Terytorialnej, wolontariuszami. Osoby odbywające izolację lub kwarantannę po rozpoznaniu sytuacji przez pracownika socjalnego otrzymywały bezpłatne obiady zgodnie z art. 48b ustawy o pomocy społecznej.

Kadra pracująca w obszarze pomocy społecznej współpracuje ze sobą i stale podnosi umiejętności zawodowe dla udzielenia wsparcia osobom potrzebującym.

Na terenie Łomży funkcjonują 3 punkty nieodpłatnej pomocy prawnej/nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Nieodpłatne poradnictwo obywatelskie przysługuje osobie, która nie jest w stanie samodzielnie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej. Udzielana pomoc prawna jest dostosowana indywidualnie do sytuacji osoby. Są to w szczególności porady dla osób zadłużonych, z zakresu spraw mieszkaniowych oraz z zabezpieczenia

⁷ Art. 108 ustawy o pomocy społecznej

społecznego. W 2021 r. udzielono 176 porad z zakresu nieodpłatnej pomocy prawnej i 55 porad poradnictwa obywatelskiego.

Ze schronienia w Noclegowni korzystają osoby bezdomne. Noclegownia w Łomży posiada 20 miejsc (dla mężczyzn 18, dla kobiet 2). Z noclegowni mogą korzystać tylko osoby trzeźwe, w ogrzewalni mogą przebywać osoby pod wpływem alkoholu. Ogrzewalnia posiada 17 miejsc w tym dla mężczyzn 12, oraz 5 dla kobiet. Liczba osób wymagających z pomocy w formie schronienia w noclegowni pozostaje na stałym poziomie, podobnie jak liczba osób korzystających z ogrzewalni. Osoby przebywające w Noclegowni korzystają z pomocy MOPS i otrzymują posiłki z kuchni Caritas.

Z pobytu w mieszkaniu chronionym korzystają osoby, które ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność albo chorobę, potrzebują wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymagają całodobowej opieki. Pobyt w mieszkaniu chronionym może być przyznany w szczególności: osobie z zaburzeniami psychicznymi, osobie opuszczającej rodzinę zastępczą, placówkę opiekuńczo – wychowawczą, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, zakład dla nieletnich, a także cudzoziemcowi, który uzyskał w Polsce status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą.

Na terenie miasta Łomży jest 5 mieszkań chronionych pozostających w dyspozycji Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Centrum Pieczy Zastępczej oraz Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej w Łomży. W roku 2017 i roku 2018 z mieszkań chronionych korzystało 12 osób. Od 2019 roku liczba osób korzystających ulega spadkowi: rok 2019 - 6 osób, rok 2020 - 5 osób, w roku 2021 korzystało 8 osób.

Rodziny cudzoziemców przebywający na terenie naszego miasta na podstawie uzyskania statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej mogą korzystać w MOPS ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych na takich samych zasadach jak obywatele Polski. Podobnie jak inni mieszkańcy Łomży, cudzoziemcy zmagają się z problemami takimi jak niedostatek, brak pracy i własnego mieszkania. Często nieufność ze strony mieszkańców Łomży i brak znajomości języka polskiego jest barierą do adaptacji i uczestnictwa w życiu społecznym. Istotne jest wspieranie działań na rzecz cudzoziemców w zakresie integracji z mieszkańcami i edukacji kulturowej. Na terenie Łomży zamieszkuje obecnie około 25 rodzin cudzoziemców, które korzystają z pomocy MOPS, głównie są to małżeństwa z dziećmi. W Łomży zamieszkują również osoby i rodziny, którym udzielono zgody na pobyt ze względów humanitarnych. Z pomocy MOPS w formie zasiłków celowych, schronienia, posiłku, ubrania i żywności unijnej korzysta co roku około 9 rodzin z pobytom humanitarnym. Rodziny cudzoziemców otrzymują dodatkowo wsparcie fundacji „Ocalenie”.

Liczba cudzoziemców, którzy korzystali ze wsparcia w ramach indywidualnego programu integracji od kilku lat ulega zmniejszeniu. W 2020 r. integracją objęto jedynie 3 rodziny a w roku 2021 nie zgłosiła się żadna rodzina, która ubiegałaby się o taką pomoc w naszym mieście.

Osoby polskiego pochodzenia mogą otrzymać świadczenia pieniężne przyznane decyzją Wojewody Podlaskiego na częściowe pokrycie kosztów zagospodarowania i bieżącego utrzymania w ramach tzw. Karty Polaka⁸. W okresie od 2019 do 2021 roku z pomocy w tej formie skorzystało 29 osób i rodzin w Łomży.

Dla repatriantów, którzy uzyskali obywatelstwo polskie, przyznawana jest pomoc finansowa na pokrycie wydatków związanych z remontem i wyposażeniem lokalu mieszkalnego⁹. W okresie od 2018 do 2020 roku decyzje o przyznaniu takiej pomocy otrzymało 5 rodzin repatriantów. W 2021 roku pomoc w tej formie otrzymały dwie rodziny i dwie kolejne oczekują na wypłatę świadczeń.

Sytuacja spowodowana agresją zbrojną Rosji na Ukrainę sprawiła, że wielu mieszkańców zza naszej wschodniej granicy skorzystało ze wsparcia na terenie Polski. Samorząd, organizacje i instytucje oraz mieszkańcy miasta zaangażowali się w pomoc dla uchodźców z Ukrainy. Utworzony został Punkt Informacyjny w Hali Kultury w Łomży, gdzie uchodźcy z Ukrainy mogą uzyskać informacje o procedurach administracyjnych, formach pomocy i dostępnych bezpłatnych miejscach noclegowych. Prowadzona też jest zbiórka artykułów pierwszej pomocy na Ukrainę i dla uchodźców z Ukrainy w Akademii Nauk Stosowanych. Na podstawie Ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa są wypłacane jednorazowo świadczenia w wysokości 300 zł. na osobę dla obywateli Ukrainy, którzy zostali wpisani do rejestru PESEL i złożyli wniosek do MOPS. Uchodźcy z Ukrainy, którzy przekroczyli polską granicą po 24 lutego i zalegalizowali swój pobyt na terenie naszego kraju zostali objęci systemem PESEL, mają dostęp do rynku pracy i zakwaterowania, pomocy medycznej i edukacji. Uchodźcy mogą korzystać z pomocy społecznej i ze świadczeń socjalnych /Rodzina 500+, rodzinny kapitał opiekuńczy, Dobry Start/.

Od 16 marca 2022 r. osoby zapewniające zakwaterowanie i wyżywienie obywatelom Ukrainy, mogą również otrzymać świadczenie w MOPS w wysokości 40,00 zł za każdy dzień pomocy /nie dłużej niż za okres 60 dni/. Do kwietnia 2022 r. wpłynęło 42 wnioski o wypłatę

⁸ Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o Karcie Polaka

⁹ Ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji

tych świadczeń dla 164 osób. W MOPS wypłacane są również jednorazowe zasiłki dla uchodźców w wysokości 300 zł na wydatki związane z utrzymaniem (zakup żywności, odzieży, obuwia, środków higieny osobistej) oraz mieszkaniem. Do MOPS w Łomży do kwietnia 2022 r. wpłynęły wnioski na wypłatę świadczeń pieniężnych dla około 700 osób. Obecne wyzwania związane z integracją uchodźców dotyczą szczególnie zapewnieniu pomocy finansowej, miejsca pobytu, rynku pracy, polityki zdrowotnej, edukacji, przełamywaniem barier językowych i wspieraniu postaw szacunku i otwartości.

Lokale wchodzące w skład mieszkaniowego zasobu Miasta Łomża wynajmowane są osobom (gospodarstwom domowym) zamieszkującym z zamiarem stałego pobytu na terenie miasta Łomża i pozostającym w niedostatku. Miasto Łomża planuje powiększyć zasoby lokalowe o 17 nowych lokali socjalnych po remoncie kamienicy, na który uzyskano dofinansowanie, co jednak nie zaspokoi w stopniu wystarczającym zapotrzebowania na mieszkania. Deficyt mieszkań odczuwają przede wszystkim gospodarstwa domowe o niskich dochodach, które zmuszone są do wynajmowania mieszkań przez wiele lat. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji mogą skorzystać ze wsparcia w formie dodatków mieszkaniowych i energetycznych, korzystać z pomocy MOPS na dofinansowanie do opłat, zakupu opału.

Tabela 10. Infrastruktura społeczna – mieszkania komunalne

Infrastruktura społeczna – mieszkania komunalne					
Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba mieszkań komunalnych	1201	1094	1082	939	928
Liczba wniosków złożonych na mieszkanie z zasobów miasta	1085	1195	933	722	716
Liczba osób oczekujących na mieszkanie socjalne	69	75	141	130	238
Liczba wyroków eksmisyjnych bez wskazania lokalu socjalnego	6	9	8	9	9
Liczba gospodarstw domowych otrzymujących dodatki mieszkaniowe	2052	1799	1599	1809	1651
Liczba gospodarstw domowych otrzymujących dodatki energetyczne	3664	3347	815	547	532

Dane z Oceny zasobów pomocy społecznej MOPS w Łomży

Z danych Referatu Spraw lokalowych UM w Łomży wynika, że liczba rodzin oczekujących na przydział mieszkania w roku 2016 wynosiła 692 rodziny a w roku 2020 wzrosła do 938 rodzin. W 2021 roku na liście osób uprawnionych do zawarcia umowy najmu komunalnego lokalu mieszkalnego znajduje się 240 osób. W latach 2007-2021 wynajmowało stancje lub korzystało z mieszkania komunalnego średnio 670 rodzin w roku.

Dane liczbowe wskazują, że większość mieszkańców Łomży ma problemy w zakresie zatrudnienia. Jednym z celów operacyjnych „Programu Rozwoju Miasta Łomża do Roku 2020 Plus” jest integracja społeczna grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym rozwój sektora ekonomii społecznej. Program wskazuje, że działaniami aktywizującymi i zmniejszającymi bariery powinny zostać objęte w szczególności grupy takie jak osoby do 30. roku życia i osoby po 50. roku życia. Szczególne działania powinny zostać także podjęte na rzecz aktywizacji zawodowej kobiet, ale także osób niepełnosprawnych.

Rynek pracy i możliwość zatrudnienia jest określony przez mieszkańców Łomży jako średni, zły i bardzo zły dla 92,3 % badanych. Niewielki odsetek osób, bo jedynie 7,7 % badanych ocenia, że w Łomży warunki na rynku pracy i możliwości zatrudnienia są dobre lub bardzo dobre. Brak atrakcyjnych miejsc pracy stanowi wysokie i średnie zagrożenie dla większości badanych mieszkańców Łomży i wynosi 93,3 %, natomiast na niskie zagrożenie lub brak problemu wskazuje jedynie 6,7 % badanych.

Zagrożenie bezrobociem jest odczuwane jako wysokie i średnie dla największej grupy wśród badanych mieszkańców Łomży i wynosi 89,23 %. Jedynie 10,77 % badanych oceniło, że nie ma problemu z bezrobociem lub, że zagrożenie problemem bezrobocia jest niskie.

Tabela 11. Zagrożenie bezrobociem według mieszkańców Łomży

Bezrobocie	%	Liczba
WYSOKIE ZAGROŻENIE PROBLEMEM	54,87%	107
ŚREDNIE ZAGROŻENIE PROBLEMEM	34,36%	67
NISKIE ZAGROŻENIE PROBLEMEM	9,74%	19
BRAK PROBLEMU	1,03%	2
Razem liczba wypełnień		195

Dane z Raportu z badania ankietowego „Strategii Rozwoju Miasta Łomża do roku 2030”

W przypadku osób i rodzin, gdzie występuje bezrobocie, pozytywnym zjawiskiem jest spadek o połowę liczby osób korzystających z pomocy MOPS w ostatnich pięciu latach. Osoby bezrobotne są objęte wsparciem Powiatowego Urzędu Pracy w Łomży. Osoby zarejestrowane w PUP mogą skorzystać z różnych form wsparcia takich jak: szkolenia, staże, prace interwencyjne, roboty publiczne, prace społecznie użyteczne, boni zatrudnieniowy, boni na zasiedlenie, dofinansowanie podjęcia działalności gospodarczej, pożyczka na podjęcie działalności gospodarczej, dofinansowanie podjęcia działalności na zasadach określonych dla spółdzielni socjalnych. Dla przedsiębiorców i pracodawców urząd pracy oferuje pomoc w zgłaszaniu ofert pracy, poszukiwaniu kandydatów do pracy, wsparcie w podnoszeniu kompetencji pracowników, w subsydiowaniu zatrudnienia tj. dofinansowaniu wynagrodzenia pracownikom lub doposażeniu stanowiska pracy.

Osoby bezrobotne bez prawa do zasiłku, które korzystają ze świadczeń pomocy społecznej kierowane są do prac społecznie-użytecznych. Praca społecznie użyteczna jest także jedną z form przeciwdziałania całkowitemu wykluczeniu z rynku pracy oraz łagodzeniu negatywnych skutków bezrobocia.

Przedmiotem działania Centrum Integracji Społecznej jest realizacja zadań Miasta Łomża w zakresie reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Do sierpnia 2022 roku Miasto Łomża jest Liderem projektu: „Regionalne Innowacje Społeczne - Centra Integracji Społecznej województwa podlaskiego” współfinansowanego przez Unię Europejską.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Łomży wspiera działalność podmiotów ekonomii społecznej, przedsiębiorstw społecznych, świadczy usługi szkoleniowe, doradztwo zawodowe i indywidualne. Celem OWES jest wzmocnienie roli ekonomii społecznej w rozwoju społeczno-gospodarczym subregionu łomżyńskiego poprzez działania animacji lokalnej, promujące ekonomię społeczną, działania inkubacyjne, wsparcie biznesowe oraz na założenie, przystąpienie lub zatrudnienie w przedsiębiorstwie społecznym.

2. Rodzina

Program Wspierania Rodziny określa zintegrowane kierunki działań realizowanych w zakresie wspierania rodziny na terenie miasta. Celem głównym Programu wspierania rodziny w mieście Łomża na lata 2022-2024 jest wzmocnienie roli rodziny i poprawa jej funkcjonowania poprzez stworzenie spójnego systemu wsparcia. Program zakłada, że stworzenie właściwych warunków dla prawidłowego funkcjonowania rodziny wpłynie na poprawę jakości życia rodzin, dzieci i młodzieży na terenie miasta Łomża.

Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji finansowej mogą otrzymać wsparcie MOPS w formie zasiłków celowych, okresowych, opłacania posiłków w szkole i przedszkolu, świadczeń pieniężnych z programu dożywiania, żywności. W Centrum Wspierania Rodziny działającym w MOPS i realizowanym w ramach Łomżyńskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania problemów Alkoholowych oraz Innych Uzależnień prowadzona jest działalność sprzyjająca umacnianiu i wsparciu rodzin, w których występuje problem alkoholowy, przemoc w rodzinie lub inne szkodliwe społecznie zjawiska.

Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny i Łomżyńska Karta Dużej Rodziny przyznawana jest dla rodzin zamieszkałych w Łomży. Posiadaczom Karty przysługują 50% zniżki od opłat w komunikacji miejskiej, od biletów wstępu do placówek MOSiR oraz do instytucji kultury oraz z innych ulg określonych przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą. Przez pojęcie dużej rodziny należy rozumieć rodzinę lub rodzinę zastępczą, składającą się z rodziców lub opiekunów mających na utrzymaniu troje i więcej dzieci w wieku do 18 roku życia lub do 25 roku życia w przypadku gdy dziecko uczy się lub studiuje, zaś w przypadku dzieci niepełnosprawnych bez ograniczenia wieku pozostających pod opieką rodzica.

Wsparciem finansowym są świadczenia przysługujące rodzinom z dziećmi realizowane w MOPS przez Dział Świadczeń Rodzinnych. Podstawowym świadczeniem są zasiłki rodzinne wraz z dodatkami, świadczenie wychowawcze 500+ oraz fundusz alimentacyjny.

Dodatki do zasiłku rodzinnego przysługują w zależności od spełniania warunków ich przyznania: z tytułu urodzenia dziecka, opieki nad dzieckiem w czasie urlopu wychowawczego, samotnego wychowywania dziecka, wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej, kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego, rozpoczęcia roku szkolnego, nauki dziecka poza miejscem zamieszkania. Przyznawane jest też świadczenie rodzicielskie z tytułu urodzenia dziecka przez okres 12 miesięcy oraz jednorazowa zapomoga.

Tabela 12. Świadczenia rodzinne przyznawane w latach 2017-2021

Dane szczegółowe dotyczące świadczeń rodzinnych					
Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
l. rodzin otrzymujących świadczenie rodzicielskie	182	190	174	138	117
l. rodzin otrzymujących świadczenie wychowawcze niezależnie od dochodu	1262	1558	6852	6788	7043
l. osób które otrzymały jednorazowe świadczenie z tytułu urodzenia dziecka (rządowy)	599	567	503	393	88
l. osób które otrzymały jednorazowe świadczenie z tytułu urodzenia dziecka (samorządowy)	636	650	579	473	395

Dane własne MOPS w Łomży

Pomoc MOPS jest przyznawana rodzinom z dziećmi, przy czym rodziny posiadające troje i więcej dzieci stanowią rodzinę wielodzietną, natomiast rodziny niepełne to rodziny, w których opiekę nad dziećmi sprawuje jedno z rodziców (tabela powody przyznania pomocy). W rodzinach dysfunkcyjnych prowadzona jest praca socjalna, może być zastosowany nadzór kuratora, wsparcie asystenta rodziny i specjalistyczne poradnictwo. Dotyczy to zwłaszcza rodzin z dziećmi, gdzie występuje przemoc, alkoholizm, narkomania, przestępczość, zaniedbanie czy niezaradność życiowa.

Rodzice mogą zostać pozbawieni władzy rodzicielskiej, gdy występuje rażące zaniedbywanie obowiązków przez rodziców, nadużywanie tej władzy lub trwała przeszkoda w jej wykonywaniu. Na podstawie postanowienia sądu opiekuńczego dzieci mogą zostać umieszczone w rodzinie zastępczej albo placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Rodzinna piecza zastępcza jest formą sprawowania opieki nad dzieckiem całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodzicielskiej, lub dzieckiem niedostosowanym społecznie w wieku do lat 10. Powierzenie pieczy nad dzieckiem oznacza podjęcie w ramach tej opieki obowiązków w zakresie wychowania dziecka, zapewnienia mu wszystkiego co łączy się z faktycznym, codziennym sprawowaniem bieżącej opieki na dzieckiem.

Tabela 13. Liczba dzieci z Łomży umieszczanych w pieczy zastępczej i placówce opiekuńczo wychowawczej w latach 2017-2021

Liczba dzieci z Łomży umieszczanych w pieczy zastępczej i placówce opiekuńczo wychowawczej					
Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej	35	38	68	77	73
Liczba dzieci umieszczonych w placówce opiekuńczo wychowawczej	7	7	10	7	20
Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej na podstawie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie ¹⁰	2	7	5	6	0

Dane własne MOPS w Łomży

Pełnoletni wychowankowie rodziny zastępczej lub placówki mają zapewnione dodatkowe formy wsparcia materialnego i rzeczowego. Wg stanu na 31.12.2021 r. w Łomży funkcjonowało 47 rodzin zastępczych w których przebywało 73 dzieci, z tego 30 dzieci w rodzinach spokrewnionych (z tego 28 pochodzących z Łomży), 11 dzieci w rodzinach niezawodowych. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej zapewnia obsługę administracyjno-prawną świadczeń pieniężnych dla rodzin zastępczych.

¹⁰ W razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe ma prawo odebrać dziecko z rodziny i umieścić je u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rozumieniu **art. 115 czyn zabroniony** § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Tabela 14. Rodziny zastępcze, kandydaci przeszkoleni na rodzinę zastępczą i dzieci w rodzinach zastępczych w latach 2017-2021

Rodzinna piecza zastępcza					
Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba rodzin zastępczych /ogółem/	37	37	42	46	47
Rodziny spokrewnione	21	20	24	28	30
Rodziny niezawodowe	9	11	12	12	11
Rodziny zawodowe	7	6	6	6	6*
Liczba przeszkolonych kandydatów na rodzinę zastępczą	25	23	10	10	4
Liczba dzieci w rodzinach zastępczych	62	65	68	77	82

*W tym jedna rodzina zawodowa pełniąca funkcje pogotowia rodzinnego

Centrum Pieczy Zastępczej w Łomży zatrudnia 3 asystentów rodziny do pracy z rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zgłoszonymi przez MOPS, sąd rodzinny lub kuratora sądowego. Wzrasta liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny co powoduje potrzebę zwiększania liczby zatrudnionych asystentów rodziny. Wszystkie rodziny zastępcze w Łomży zawodowe, niezawodowe i spokrewnione są objęte opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej w miejscu zamieszkania. Rodziny zastępcze korzystają z poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego i prawnego. Wszystkie dzieci przebywające w rodzinach zastępczych zawodowych i niezawodowych są objęte opieką psychologa CPZ. Wsparcie psychologiczne dla rodzin zastępczych oraz dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych jest niezbędne, szczególnie w pierwszym okresie po traumatycznym przeżyciu jakim jest zabranie dziecka z domu rodzinnego do opieki zastępczej. Centrum Pieczy Zastępczej wspólnie ze Stowarzyszeniem Edukacyjno-Pomocowym „Empatia” w Łomży organizuje od kilku lat zajęcia socjoterapeutyczne dla dzieci w pieczy zastępczej.

Z danych liczbowych wynika, że liczba rodzin zastępczych na terenie Łomży co roku się zwiększa. Zwiększa się też liczba dzieci umieszczanych w rodzinach zastępczych, dlatego przyszłościowym rozwiązaniem będzie Rodzinny Dom Dziecka, który wzmocni funkcjonowanie rodzinnego systemu opieki zastępczej.

Tabela 15. Pomoc asystenta rodziny w latach 2017-2021

Centrum Pieczy Zastępczej					
Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba asystentów rodziny w Łomży	5	5	5	4	3
Liczba rodzin, które korzystały z usług asystentów rodziny	76	67	80	80	77

Dane ze sprawozdań rocznych MOPS Łomża

Placówka opiekuńczo-wychowawcza zapewnia całodobową opiekę, wychowanie i zaspokojenie niezbędnych potrzeb bytowych, emocjonalnych, społecznych, religijnych dzieciom mającym powyżej 10 lat, które są pozbawione właściwej opieki ze strony rodziców. Wychowanek POW po uzyskaniu pełnoletniości może przebywać w placówce, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 roku życia, jeżeli nadal się uczy.

Placówka współpracuje z rodziną podopiecznego, asystentem rodziny, organizatorami rodzinnej pieczy zastępczej, ośrodkami pomocy społecznej, sądami rodzinnymi i instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny. Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Łomży oraz wyodrębniona z niej Placówka „Dom nad Narwią” dysponuje 22 miejscami w celu zapewnienia opieki i wychowania nad dziećmi wymagającymi pomocy.

Tabela 16. Liczba osób korzystających i miejsc w Placówce opiekuńczo-wychowawczej w latach 2017-2021

Placówka opiekuńczo-wychowawcza						
Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	
					PO-W	POW Dom nad Narwią
Liczba miejsc w placówce opiekuńczo wychowawczej w Łomży	24	24	24	24	14	8
Liczba osób korzystających	21	23	17	20	13	7

Dane z Oceny zasobów Pomocy Społecznej MOPS Łomża

Ustanowienie opiekuna dla dziecka lub osoby ubezwłasnowolnionej wśród osób z rodziny i krewnych nie zawsze jest możliwe. W takim przypadku sąd opiekuńczy zwraca się do właściwej jednostki organizacyjnej pomocy społecznej o wskazanie osoby, której mogłaby być powierzona opieka. Pracownicy placówek takich jak ops, dps czy domów dziecka mogą sprawować taką opiekę. W MOPS w Łomży od kilku lat obserwuje się wzrost liczby osób, które potrzebują wsparcia opiekuna prawnego. W roku 2021 w MOPS opiekę nad 20 osobami ubezwłasnowolnionymi sprawowało 12 osób /objęto opieką siedem nowych osób/. Zadaniem opiekuna prawnego jest sprawowanie pieczy nad osobą i majątkiem pozostającego pod opieką i podlega nadzorowi sądu opiekuńczego.

Towarzystwo Przyjaciół Dzieci prowadzi dwie placówki wsparcia dziennego, organizuje spotkania świąteczne, paczki i wypoczynek wakacyjny dla dzieci i młodzieży oraz realizuje programy z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi i przemocy. Świetlica socjoterapeutyczna Caritas Diecezji Łomżyńskiej jest prowadzona przez Ośrodek Wsparcia Rodziny im. św. Faustyny Kowalskiej. Ze wsparcia świetlicy w formie wypoczynku letniego, paczek, zajęć edukacyjno-wychowawczych, profilaktycznych korzysta 30 dzieci i młodzieży. Od 2020 roku zajęcia mogą odbywać się również za pośrednictwem Internetu.

3. Uzależnienia i przemoc

Łomżyński Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Innych Uzależnień na 2021 rok ma na celu ograniczenie negatywnych konsekwencji społecznych, w tym szczególnie szkód zdrowotnych i zaburzeń życia rodzinnego, wynikających z używania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, zjawiska picia alkoholu, używania narkotyków, innych substancji psychoaktywnych, podejmowania różnych zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież. W 2020 roku w Łomży przeprowadzono badanie, którym objęto 1870 osób, w tym mieszkańców, uczniów szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych oraz sprzedawców alkoholu. Diagnoza stanowi nieodłączny element ŁPPIRPAoIU. Ankietowani mieszkańcy - łącznie 44,80% zadeklarowali, że ich spożywanie alkoholu w ciągu dnia przekracza standardową porcję alkoholu¹¹. Problem narkotykowy nie ma tak dużych rozmiarów jak problem alkoholowy. Przemocy domowej doświadczyło 27,67% badanych. Według mieszkańców przemoc związana jest najczęściej z piciem alkoholu (90,33%), następnie z zażywaniem narkotyków, wykluczeniem społecznym oraz zażywaniem dopalaczy. Niepokojące jest, że 31,52% badanych dziewczynek i 45,36%

¹¹ Porcja standardowa alkoholu to 10 g czystego alkoholu, co odpowiada: 250 ml piwa o mocy 5%, 100 ml wina o mocy 12%, 30 ml wódki o mocy 40%. (<https://www.parpa.pl> Alkohol – czy można pić bezpiecznie?).

badanych chłopców przyznało, że doświadczyło przynajmniej raz w życiu przemocy ze strony innych osób. Cyberprzemocy doświadczyło 88,67% badanych osób, przy czym najczęściej były to włamania/kradzieże kont, rozsyłanie kompromitujących materiałów oraz wulgaryzmy stosowane względem badanej osoby. Diagnoza problemów wskazuje, że należy jak najszybciej zapobiegać rozwijaniu się uzależnieniu od alkoholu, realizować działania edukacyjne i prewencyjne dotyczące środków odurzających (alkohol, tytoń, narkotyki, hazard) oraz wprowadzać naukę adekwatnych sposobów zachowania się w sytuacjach przemocowych. Istotne jest również kontynuowanie działań mających na celu wzmocnienie integracji społeczności lokalnych na rzecz wspierania rodzin borykających się z różnymi problemami społecznymi, w tym zagrożonych przemocą, alkoholizmem, czy też narkomanią¹². Jednym z najczęstszych uzależnień behawioralnych naszych czasów jest zakupoholizm, pracoholizm i hazard. Postęp w różnych dziedzinach współczesnego świata powoduje, że uzależnienie może również powstać przez nadmierne korzystanie z komputera, telefonu czy stosowanie np. sterydów anabolicznych, leków lub innych niebezpiecznych substancji typu dopalacze. Każde uzależnienie niesie za sobą określone skutki zdrowotne i społeczne. Wychodzenie z nałogu jest trudne, wymaga pomocy specjalistów i wsparcia osób najbliższych a czasem interwencji.

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Łomży powołana przez Prezydenta Miasta Łomża inicjuje działania w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W sprawach dotyczących podejmowania czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego odbywają się posiedzenia w sprawach o leczenie odwykowe, podczas których przeprowadzane są rozmowy z osobami kierowanymi na leczenie odwykowe i ze świadkami.

W zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz innych uzależnień w ramach ŁPPIRPAoIU w 2021 roku miasto sfinansowało 17 programów profilaktycznych, uczestniczyło 954 osoby w tym dzieci i młodzież. Realizowano min. programy profilaktyczne, warsztaty, działalność świetlic socjoterapeutycznych, zajęcia pozalekcyjne z programami profilaktyczno – edukacyjnymi i socjoterapeutycznymi.

Jak wynika z Raportu z badania ankietowego „Strategii Rozwoju Miasta Łomża do roku 2030” problem związany z nadużywaniem alkoholu w rodzinie jest wysokim i średnim zagrożeniem dla 77,43 % grupy badanych mieszkańców w Łomży a jedynie 22,57 %

¹² Diagnoza problemów społecznych 2020 Krajowy Ośrodek Kształcenia Administracji Kraków

badanych uważa, że zagrożenie jest niskie lub brak problemu. W przypadku narkomanii problem jest określony jako wysokie i średnie zagrożenie dla 61,34 % grupy badanych a dla 38,66 % badanych jest niskim zagrożeniem lub brak jest problemu.

Osoby z problemem alkoholowym lub innymi uzależnieniami kierowane są do Wojewódzkiego Ośrodka Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Łomży w celu podjęcia terapii. W ramach WOPiTU funkcjonuje Poradnia Uzależnień i Współuzależnienia, Poradnia dla Uzależnionych od Środków Psychoaktywnych, Oddział Dzienny Terapii Uzależnień i Oddział Terapii Uzależnienia. Wsparcie psychologiczne, psychoterapeutyczne oraz środowiskowe jest udzielane w Ośrodku Środowiskowej Opieki Psychologicznej i Psychoterapeutycznej dla Dzieci i Młodzieży do ukończenia szkoły ponadpodstawowej. WOPiTU współpracuje z wieloma organizacjami, w szczególności z Duszpasterstwem Trzeźwości przy Kościele oo. Kapucynów i Stowarzyszeniem "Zdrowie i Trzeźwość"

Tabela 17. Pomoc udzielana mieszkańcom Łomży przez WOPiTU w latach 2017-2021

Pomoc udzielana mieszkańcom Łomży przez WOPiTU					
Wyszczególnienie/liczba osób	2017	2018	2019	2020	2021
Poradnia uzależnień	211	203	290	337	435
Dzienny oddział Terapii Uzależnień	27	26	27	30	36
Całodobowy oddział Terapii Uzależnień	8	11	12	18	15

Dane WOPiTU w Łomży

Osoby i rodziny, w których występuje problem z uzależnieniami są objęte pracą socjalną, kontraktami socjalnymi, korzystają z pomocy MOPS w formie talonów żywnościowych, posiłków.

Przemocy domowej często towarzyszy alkohol. Procedura Niebieskie Karty to instytucjonalne narzędzie służące do przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Procedura obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia. Dane liczbowe wskazują, że najwięcej procedur Niebieskie Karty zostało wszczęte przez Komendę Miejską Policji, przy czym interwencje w większości były przeprowadzane w godzinach wieczornych i nocnych. Osobami podejrzanymi o stosowanie przemocy w rodzinie są przede wszystkim mężczyźni,

co jest związane z wykorzystywaniem przez nich swojej przewagi poprzez podporządkowanie kobiety w obszarach: siły fizycznej, pozycji społecznej czy zależności ekonomicznej¹³.

Tabela 18. Procedury Niebieskie Karty prowadzone w latach 2017-2021

Liczba wszczętych procedur Niebieskie Karty					
Podmiot wszczynający NK	2017	2018	2019	2020	2021
Jednostki organizacyjne pomocy społecznej	11	11	15	11	6
Komenda Miejska Policji	131	123	153	127	119
Oświata	1	0	3	0	0
Ochrona zdrowia	0	0	0	2	2
Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	0	0	0	0	1
RAZEM:	143	134	171	141	128

Dane LZI ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przy MOPS w Łomży.

Jednostką koordynującą system przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest Lokalny Zespół Interdyscyplinarny /LZI/ działający przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej, powołany przez Prezydenta Miasta Łomża. W jego skład wchodzi 17 przedstawicieli instytucji. LZI powołuje grupy robocze, które pracują z indywidualnymi przypadkami przemocy w rodzinie. W skład grup roboczych wchodzi specjaliści, mający bezpośredni kontakt z rodziną, oraz w zależności od potrzeb: pracownicy socjalni MOPS, dzielnicowi KMP, pedagodzy, kuratorzy, asystenci rodziny, przedstawiciele Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, pracownicy socjalni i psychologowie Ośrodka Interwencji Kryzysowej.

W Łomży na zagrożenie problemem przemocy wskazało 97,94 % badanych osób, jedynie 2,05 % badanych określiło, że jest brak problemu z przemocą przy czym liczba rodzin zgłaszających się do MOPS z powodu sytuacji kryzysowej i przemocy w rodzinie również stale się zwiększa (tabela powody przyznania pomocy)

¹³ Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy Rodzinie oraz Ochrony Ofiar w Rodzinie na lata 2016 - 2021

Tabela 19. Zagrożenie przemocą w rodzinie według mieszkańców Łomży

Przemoc w rodzinie	%	Liczba
WYSOKIE ZAGROŻENIE PROBLEMEM	16,92%	33
ŚREDNIE ZAGROŻENIE PROBLEMEM	46,15%	90
NISKIE ZAGROŻENIE PROBLEMEM	34,87%	68
BRAK PROBLEMU	2,05%	4
Razem liczba wypełnień		195

Dane z Raportu z badania ankietowego „Strategii Rozwoju Miasta Łomża do roku 2030”

Ośrodek Interwencji Kryzysowej udziela pomocy w rozwiązywaniu problemów życiowych osobom i rodzinom doznającym przemocy domowej w formie poradnictwa specjalistycznego, interwencji kryzysowej oraz schronienia. W 2021 r. OIK udzielił wsparcia dla 76 rodzin. W OIK realizowane są również warsztaty profilaktyczne dla dzieci i młodzieży. W roku 2021 z pomocy hotelu korzystało 14 osób.

4. Niepełnosprawność, długotrwała, ciężka choroba

Stan zdrowia mieszkańców uzależniony jest od warunków społeczno-ekonomicznych, stylu życia mieszkańców, jakości środowiska w miejscu zamieszkania i pracy, poziomu zabezpieczenia potrzeb zdrowotnych i socjalnych. Najważniejsze ogniwa systemu opieki zdrowotnej w Polsce to praktyki lekarskie, pielęgniarek i położnych, przychodnie i szpitale. Podstawowa opieka zdrowotna (POZ) w Łomży prowadzona jest w czternastu przychodniach przez lekarzy pierwszego kontaktu. Zazwyczaj cała rodzina korzysta z tej samej praktyki lub przychodni POZ co ułatwia leczenie i diagnozowanie. Największą placówką w Łomży jest Szpital Wojewódzki im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego, w którym świadczone są usługi medyczne poziomu podstawowego i specjalistycznego.

Rehabilitacja jest prowadzona w Szpitalu, PKPS, Caritas oraz w Specjalistycznym Centrum Medyczno-Rehabilitacyjnym Eskulap. W Łomży funkcjonuje dodatkowo wiele niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej, które udzielają nieodpłatnie świadczenia w ramach NFZ i zapewniają opiekę medyczną w zakresie leczenia, diagnostyki, prowadzą rehabilitację, opiekę pielęgniarską, położniczą.

Dla osób mających problemy dotyczące zdrowia psychicznego udzielane jest wsparcie w Szpitalu Wojewódzkim w Poradni Zdrowia Psychicznego dla Dorosłych, Oddziale Psychiatrycznym Dziennego Pobytu, Oddziale Psychiatrycznym. W ramach NZOZ prowadzona jest terapia w Centrum Diagnostyki i Terapii Zaburzeń Psychiczych SALUS" oraz w Poradni Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży.

Pomoc dla osób z chorobą nowotworową w formie całodobowej opieki paliatywnej, pomocy psychologicznej i duchowej świadczy NZOZ Łomżyńskiego Towarzystwa Przyjaciół Chorych "HOSPICIUM" p.w. Św. Ducha. Dom Opieki Hospicyjnej mieści w swojej strukturze hospicjum stacjonarne, hospicjum domowe i zakład opiekunczo-leczniczy.

Niepełnosprawność, choroba dotyka bardzo dużą część społeczeństwa i stanowi poważny problem społeczny. Celem „Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w mieście Łomża na lata 2021 – 2030” jest wsparcie osób z niepełnosprawnością w ich życiowej aktywności, społecznej i zawodowej. Program zawiera kierunki i zadania mające na celu poprawę sytuacji osób z niepełnosprawnościami w Łomży. Program wskazuje, że działania na rzecz osób z niepełnosprawnością podejmowane przez miasto powinny dotyczyć nie tylko pomocy społecznej, ale także odzwierciedlać swoje prace we wszystkich instytucjach działających na rzecz mieszkańców¹⁴.

Roczny Program Współpracy Miasta Łomży z Organizacjami Pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, określa zadania publiczne i działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Łomżyńska Społeczna Rada ds. Osób z Niepełnosprawnością działa jako organ doradczy Prezydenta, określa potrzeby osób z niepełnosprawnościami i reprezentuje środowisko osób z niepełnosprawnościami w mieście.

Dostępność dotyczy nas wszystkich, ale jej brak jest dostrzegany w codziennym życiu głównie przez osoby nie posiadające pełnej sprawności. W Łomży systematycznie są wprowadzane działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w przestrzeni miejskiej, komunikacji, urzędach. Osoby z niepełnosprawnościami, które chcą załatwić swoje sprawy w łomżyńskim Urzędzie Miejskim mogą kontaktować się za pośrednictwem narzędzi współczesnej komunikacji, osoby słabosłyszące i głuche mają możliwość załatwienia sprawy przy pomocy osoby przybranej, z usług tłumacza języka migowego albo przeszkolonego pracownika, z tłumacza języka migowego on-line. Urząd Miejski wyposażony jest w schodołaz, windy, urządzenie do komunikacji niewerbalnej. Na stronie internetowej znajdują się informacje dla osób z niepełnosprawnością, Kwartalnik „Niepełnosprawność-zagadnienia, problemy, rozwiązania”, Informator dla osób z niepełnosprawnością, Portal informacyjny Systemu Obsługi Wsparcia finansowego ze środków PFRON. Miasto Łomża od 2012 roku przystępuje do realizacji pilotażowego

¹⁴ Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w mieście Łomża na lata 2021 – 2030

programu „Aktywny samorząd”. Głównym celem programu jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów programu w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji. MOPS w Łomży realizuje dwa moduły programu: Moduł I – likwidacja barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową oraz Moduł II – pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym. Na rzecz osób niepełnosprawnych działają różne instytucje i organizacje m.in. Polski Związek Niewidomych i Polski Związek Głuchych, Fundacja „Ja i Ty” i „Czas Rozwoju”, Stowarzyszenie „Dlatego Warto”, „Edukator”. Grupa Ratownicza Nadzieja Stowarzyszenie Pomocy Rodzinom Nadzieja jest społeczną jednostką, która oferuje pomoc lekarzy, ratowników, strażaków, pielęgniarek, wolontariuszy. Grupa realizuje działania z zakresu ratownictwa, szkoleń, transportu medycznego i opieki chorych, z wniesieniem oraz zniesieniem dla osób z trudnościami w poruszaniu się.

Analizując sprawozdania MOPS zauważa się wzrost liczby osób, które z powodu długotrwałej choroby ubiegają się o pomoc społeczną. Osoby starsze, przewlekle chore, z niepełnosprawnościami korzystają w MOPS ze wsparcia finansowego, posiłków (w barze lub z dowozem do domu), żywności, usług opiekuńczych, wsparcia asystenta, pobytu w DDS+.

Usługi opiekuńcze są świadczone osobom samotnym, niepełnosprawnym wymagającym pomocy osób drugich w czynnościach dnia codziennego i pielęgnacji w miejscu zamieszkania. Specjalistyczne usługi opiekuńcze są świadczone dla osób z zaburzeniami psychicznymi również w miejscu zamieszkania. Widoczne jest stałe zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania. W 2021 roku z usług opiekuńczych MOPS skorzystało 143 osoby /139 osób w rodzinach/.

Tabela 20. Świadczenia niepieniężne przyznawane przez MOPS w Łomży w latach 2017-2021

Rodziny korzystające z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łomży ze świadczeń niepieniężnych w formie usług opiekuńczych						
Wyszczególnienie	2010	2017	2018	2019	2020	2021
Usługi opiekuńcze	110	104	117	190	183	143
Usługi opiekuńcze specjalistyczne	0	5	5	4	9	7

Dane ze sprawozdań z działalności MOPS Łomża

W odpowiedzi na zwiększone zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze w latach 2019-2021 dzięki funduszom unijnym realizowano usługi opiekuńcze, usługi asystenta osobistego, rehabilitację w domu uczestnika i system teleopieki. Ogółem z usług w ramach projektu skorzystało 71 osób.

Problem związany ze wzrostem liczby osób niepełnosprawnych, chorych jest określany jako wysokie i średnie zagrożenie dla 66,67 % grupy badanych mieszkańców w Łomży a dla 33,33 % badanych wskazuje na niskie zagrożenie lub brak problemu.

Tabela 21. Zagrożenie wynikające ze wzrostu liczby osób niepełnosprawnych, chorych według mieszkańców Łomży

Wzrost liczby osób niepełnosprawnych, chorych	%	Liczba
WYSOKIE ZAGROŻENIE PROBLEMEM	25,13%	49
ŚREDNIE ZAGROŻENIE PROBLEMEM	41,54%	81
NISKIE ZAGROŻENIE PROBLEMEM	27,69%	54
BRAK PROBLEMU	5,64%	11
Razem liczba wypełnień		195

Dane z Raportu z badania ankietowego „Strategii Rozwoju Miasta Łomża do roku 2030”

Wyraźna od kilku lat tendencja wzrostowa potrzeb socjalnych i kulturalnych osób starszych powoduje konieczność inwestowania w rozwój infrastruktury jak i nowych uregulowań prawnych. Co roku powstają nowe jednostki świadczące dzienne usługi (np.: domy lub kluby seniora). Nadal intensyfikuje się problem zapewnienia coraz starszemu społeczeństwu usług całodobowych, w szczególności w domach pomocy społecznej¹⁵.

Rodzinny dom pomocy stanowi formę usług opiekuńczych i bytowych świadczonych całodobowo przez osobę fizyczną lub organizację pożytku publicznego dla nie mniej niż trzech i nie więcej niż ośmiu zamieszkujących wspólnie osób wymagających z powodu wieku lub niepełnosprawności wsparcia w tej formie. Dokumentację kompletuje ośrodek pomocy społecznej właściwy miejscu zamieszkania osoby ubiegającej się o miejsce w DPS.

Dom pomocy społecznej jest tradycyjną formą instytucjonalnej pomocy społecznej w postaci opieki całodobowej nad osobami niezdolnymi do samodzielnej egzystencji z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności fizycznej lub psychicznej. Dom Pomocy

¹⁵ Analiza stanu i skuteczności pomocy społecznej w województwie podlaskim za 2020 rok-PUW w Białymstoku Wydział polityki społecznej Listopad 2021

Spółecznej w Łomży ul. Polowa 39 jest samorządową jednostką organizacyjną miasta na prawach powiatu. Celem tej instytucji jest zapewnienie całodobowej opieki dla 41 dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie oraz dla 68 osób dorosłych intelektualnie niepełnosprawnych. W Domu Pomocy Społecznej w 2021 roku przebywały 108 osoby niepełnosprawne intelektualnie. W DPS organizowane są zajęcia rehabilitacji społecznej w ramach terapii indywidualnej i grupowej w podziale na terapię zajęciową, psychologiczną oraz aktywizację ruchową. Przy Domu Pomocy Społecznej w Łomży działa Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej Intelektualnie „Pomocna Dłoń”.

Tabela 22. Utrzymanie w domach pomocy społecznej w latach 2018-2021

Domy Pomocy Społecznej i Rodzinne Domy Pomocy dla mieszkańców Łomży				
Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
najniższy koszt utrzymania w zł	2 981,29	3271	3271	3500
najwyższy koszt utrzymania w zł	4496	4 900	4 900	5 800
najniższy koszt utrzymania w RDP w zł	2650	2 900	2 900	3 300
liczba DPS, w których przebywali mieszkańcy Łomży	25	28	30	30
liczba mieszkańców Łomży w DPS	65	70	71	77
liczba mieszkańców Łomży w RDP	9	9	20	27

Dane własne MOPS w Łomży

Obserwuje się stałą tendencję wzrostu kosztów utrzymania mieszkańców Domów Pomocy Społecznej. Osoba skierowana do dps ponosi odpłatność w wysokości 70% swojego dochodu a pozostałą kwotę, jeśli jest to możliwe, dopłaca rodzina lub właściwa gmina. Miasto Łomża dopłaca w 90 % przypadkach do utrzymania osoby umieszczonej w domu pomocy.

Według stanu na dzień 31.12.2021 r. z terenu miasta Łomża przebywało w różnych dps 77 osób oraz 27 osób w rodzinnych domach pomocy w Łomży (Rodzinnym Domu Opieki Nr 1, Nr 2 i Nr 3 „Paradiso” oraz w Domu Rodzinnym „Pod Dobrym Aniołem”) gdzie tutaj. Ośrodek dokonywał dopłat za pobyt 11 osób. Na dopłaty za ich pobyt w tych placówkach m. Łomża wydało w 2021 r. kwotę 3 065 075,84 zł. w tym 388 883,86 zł. to dopłaty do pobytu w rodzinnych domach pomocy w Łomży. W 2021 r. na miejsce w dps oczekiwało 4 osoby.

W ramach działania Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej Zarząd Okręgowy w Łomży, funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej im. Wiktorii Kowalewskiej, Ośrodek Rehabilitacji Leczniczej, Środowiskowy Dom Samopomocy w Kownatach, „Pensjonat

Ptaki”, udzielana jest pomoc żywnościowa i umożliwiane przejazdy, z których również korzystają mieszkańcy Łomży. PKPS jest samodzielną, samofinansującą się, statutową jednostką organizacyjną Ogólnopolskiego Stowarzyszenia „Polski Komitet Pomocy Społecznej”.

Dla osób posiadających orzeczenie o niepełnosprawności przysługują ulgi i uprawnienia. Jest to między innymi możliwość posiadania karty parkingowej, ulgi w przejazdach komunikacją, zwolnienia z abonamentu za radio, telewizję. Osoba posiadająca orzeczenie o niepełnosprawności może korzystać z dofinansowania ze środków PFRON, mieć pierwszeństwo w kolejce i ulgi podatkowe. Osoby niepełnosprawne pracujące z orzeczeniem o stopniu znacznym lub umiarkowanym mają skrócony czas pracy, dodatkową przerwę i urlop. MOPS udziela pomocy w formie zasiłków celowych, celowych specjalnych oraz dofinansowania z programu osłonowego na leki.

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności w Łomży w 2021 roku wydał 2901 orzeczeń o stopniu niepełnosprawności, w tym dla osób do 16 roku życia /dzieci/ wydał 294 orzeczeń. Najczęstszą przyczyną niepełnosprawności było upośledzenie narządu ruchu, w dalszej kolejności były to choroby psychiczne, choroby układu moczowo-płciowego, układu oddechowego i krążenia oraz choroby neurologiczne. Według statystyk Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności w Łomży problem autyzmu występującego u dzieci staje się coraz bardziej widoczny.

Tabela 23. Wydane orzeczenia w podziale na stopień niepełnosprawności w latach 2017-2021

Wydane orzeczenia w podziale na stopień niepełnosprawności w latach 2017-2021					
Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Osoby z orzeczoną niepełnosprawnością powyżej 16 roku życia	928	1047	1248	1201	2607
Osoby z orzeczoną niepełnosprawnością poniżej 16 roku życia (dzieci)	98	130	109	125	294

Dane Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności w Łomży

W mieście Łomża w 2021 roku do placówek oświatowych uczęszczało 380 dzieci i młodzieży z orzeczoną niepełnosprawnością, /w 2020 roku uczęszczało 425 dzieci i młodzieży/, którzy wymagali szczególnej troski, wsparcia i wyspecjalizowanej kadry.

Zespół Szkół Specjalnych Nr 8 w Łomży pełni funkcję Wiodącego Ośrodka Koordynacyjno – Rehabilitacyjno - Opiekuńczego na terenie miasta Łomża. Ośrodek powstał w związku z realizacją rządowego programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”. Głównym celem działania ośrodka jest udzielanie kompleksowego wsparcia rodzinom z dziećmi od chwili wykrycia u nich niepełnosprawności lub zagrożenia niepełnosprawnością do podjęcia nauki w szkole, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci do 3 roku życia. W skład Zespołu Szkół Specjalnych wchodzi:

- Szkołę Podstawową
- Szkołę Branżową I stopnia
- Szkołę Przesposabiającą do Pracy
- Filię Szkoły Podstawowej przy ZOZ w Łomży
- Ośrodek Rewalidacyjno - Wychowawczy
- Przedszkole Specjalne

Do Przedszkola Publicznego nr 4 z Oddziałami Integracyjnymi w Łomży i Miejskiego Żłobka nr 2 uczęszczają dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności, z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego oraz z opinią o potrzebie objęcia dziecka wczesnym wspomaganie rozwoju. W Szkole Podstawowej Nr 2 i 10 funkcjonują Oddziały Integracyjne dla dzieci z autyzmem i niepełnosprawnościami.

Opieka Wytechnieniowa. Pracownicy socjalni MOPS otrzymują zgłoszenia od osób sprawujących opiekę nad dziećmi lub osobami ze znacznym stopniem niepełnosprawności dotyczące wsparcia w ramach opieki wytechnieniowej. Pomocą w tej formie jest zainteresowanych coraz więcej osób. W 2019 roku skorzystało 10 osób z niepełnosprawnością, w 2020 roku korzystało 19 osób /dzieci i osoby dorosłe z niepełnosprawnością /. Ze wsparcia w ramach programu od 12 lipca 2021 r. do 22 grudnia 2021 r. skorzystało 27 osób, w tym 10 dzieci z orzeczoną niepełnosprawnością i 17 osób dorosłych ze znacznym stopniem niepełnosprawności.

Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej. Widoczne jest zapotrzebowanie na pomoc asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej w wykonywaniu codziennych czynności pełnoletnim osobom niepełnosprawnym ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. W 2020 r. ze wsparcia asystenta skorzystało 17 osób dorosłych, w 2021

r. ze wsparcia skorzystało 27 osób /10 dzieci z orzeczoną niepełnosprawnością i 17 osób dorosłych ze znacznym stopniem niepełnosprawności/.

Pożądane jest upowszechnianie i rozwijanie nowych form, które zostały wypracowane w ramach Funduszu Solidarnościowego, tj. usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych, opieka wytchnieniowa, centra opiekuńczo – mieszkalne, asystent osobisty osoby niepełnosprawnej¹⁶.

Od 2021 r. świadczenia rodzinne są realizowane przez Dział Świadczeń Rodzinnych MOPS w Łomży. Zwiększająca się liczba osób z niepełnosprawnościami ma wpływ na ilość i różnorodność wypłacanych świadczeń. Zgodnie z danymi obejmującymi okres od 2017 do 2021 r. liczba rodzin w Łomży, które pobierają dodatki do zasiłku rodzinnego z tytułu niepełnosprawności co roku wzrasta.

Tabela 24. Świadczenia przyznawane z powodu niepełnosprawności w latach 2017-2021

Świadczenia przyznawane z powodu niepełnosprawności					
Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Kształcenie i rehabilitacja – <i>liczba rodzin/kwota świadczenia</i>	499 110 zł	486 110 zł	458 110 zł	455 110 zł	402 110 zł
Zasiłek pielęgnacyjny	4307 153 zł	4447 184,42 zł	4557 184,42 zł	4453 215,84 zł	4291 215,84 zł
Świadczenie pielęgnacyjne	620 1406 zł	655 1477 zł	714 1583 zł	787 1830 zł	910 1971 zł
Zasiłek dla opiekuna	48 520 zł	39 520 zł	26 620 zł	7 620 zł	5 620 zł
Specjalny zasiłek opiekuńczy	154 520zł	152 520 zł	147 620 zł	128 620 zł	88 620 zł

Dane Urzędu Miejskiego Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia i MOPS w Łomży

Dodatkowym wsparciem są świadczenia przyznawane na podstawie ustawy z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” w formie jednorazowego świadczenia w wysokości 4 000 zł. W 2021 roku wydano jednaście decyzji, w 2020 roku

¹⁶ Analiza stanu i skuteczności pomocy społecznej w województwie podlaskim za 2020 rok Podlaski Urząd Wojewódzki w Białymstoku

wydano osiem decyzji w 2019 wydano siedem decyzji, w 2018 roku wydano 11 decyzji, w 2017 roku wydano 5 decyzji.

Dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego jest uzależniony jest od kryterium dochodowego, obecnie wynosi dla dziecka do 5 – go roku życia 95,00 zł, a dla powyżej 5-go roku życia 110,00 zł.

Najwięcej osób pobiera zasiłek pielęgnacyjny, który obecnie wynosi 215,84 zł. Świadczenie to nie jest uzależnione od kryterium dochodowego. Warunkiem otrzymania zasiłku jest data powstania niepełnosprawności tj. do 21 roku życia. Pozostałe świadczenia tj. świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy i zasiłek dla opiekuna są to świadczenia, które przysługują dla osób które rezygnują z pracy bądź nie podejmują zatrudnienia w celu sprawowania opieki nad osobą niepełnosprawną /dzieckiem lub osobą dorosłą/. Zasiłek pielęgnacyjny może być również z urzędu wypłacany osobom powyżej 75 roku życia przez ZUS w wys. 229,91 zł.

Przy ustalaniu prawa do świadczenia pielęgnacyjnego nie ma ustalonego kryterium dochodowego, ale świadczenie to przysługuje dla osób, które rezygnują lub nie podejmują zatrudnienia w celu sprawowania opieki nad osobą niepełnosprawną oraz znaczenie ma tu powstanie niepełnosprawności /szczególnie ma to znaczenie dla osób posiadających znaczny stopień niepełnosprawności/. Z zapisów orzeczenia musi jednoznacznie wynikać, że niepełnosprawność powstała do 18 roku życia i nie później niż do 25 roku życia ale nie później niż podczas nauki w szkole lub szkole wyższej. Osobami uprawnionymi do ubiegania się o ten rodzaj świadczenia są osoby w pierwszej linii zobowiązane do alimentacji tj. rodzic; mąż/zona; syn; córka. W 2022 r. wysokość świadczenia wynosi 2119,00 zł. Od stycznia każdego roku kwota świadczenia pielęgnacyjnego podlega waloryzacji.

Przy ustalaniu prawa do specjalnego zasiłku opiekuńczego ważnym warunkiem przyznania jest kryterium dochodowe, które obecnie wynosi na osobę w rodzinie 764,00 zł. Ustalając dochód należy odnieść się do dochodu rodziny sprawującej opiekę jak również do rodziny osoby chorej. Jest to świadczenie dla osób, które również rezygnują lub nie podejmują zatrudnienia w celu sprawowania opieki nad osobą niepełnosprawną. Obecna wysokość specjalnego zasiłku opiekuńczego wynosi 620,00 zł. Zasiłek dla opiekuna jest to świadczenie, które stopniowo wygasa. Zasiłek dla opiekuna w wys. 620,00 zł. przysługuje wyłącznie osobom, które pobierały świadczenie pielęgnacyjne i utraciły do niego prawo z dniem 1 lipca 2013 r. w związku z wygaśnięciem z mocy prawa decyzji administracyjnej ustalającej prawo do świadczenia pielęgnacyjnego.

Na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej dla osób niepełnosprawnych PFRON w Łomży przyznaje środki na zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy, podjęcie działalności gospodarczej oraz zwrot wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy poszukujących pracy. W ramach programu „Aktywny samorząd” udzielane są środki na likwidację barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową oraz pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym. W ramach programu celowego: "Program wyrównywania różnic między regionami III", dodatkowe środki PFRON są przeznaczane na zadania dotyczące rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych (tworzenie stanowisk pracy os. niepełnosprawnym, podjęcie działalności gospodarczej).

Środowiskowy Domu Samopomocy jest placówką pobytu dziennego dla osób pełnoletnich z zaburzeniami psychicznymi, osób niepełnosprawnych intelektualnie oraz osób wykazujących inne zakłócenia czynności psychicznych. ŚDS przeznaczony jest dla osób z terenu miasta Łomży, będących w stanie wyrównanym, które nie wymagają leczenia szpitalnego ani pobytu w stacjonarnej placówce pomocy społecznej. Świadczone przez ŚDS usługi to przede wszystkim: praca socjalna, psychoterapia, rehabilitacja lecznicza, społeczna i zawodowa, usprawnianie, organizacja czasu wolnego. Placówka posiada wyposażenie do stymulacji sensorycznej, sprzęt rehabilitacyjny, miejsce do prowadzenia zajęć rekreacyjnych i sportowych, pracownię techniczną i pracownię urody. Ze wsparcia ŚDS w latach 2018-2021 korzystało średnio 52 osoby.

Warsztat Terapii Zajęciowej umożliwia rehabilitację społeczną i zawodową dla 40 osób niepełnosprawnych ze wskazaniem do uczestnictwa. Uczestnicy warsztatów mogą korzystać z ośmiu pracowni terapeutycznych i wsparcia specjalistów. Zajęcia prowadzone są przez instruktorów terapii zajęciowej w pracowniach: przystosowania do życia codziennego, rękodzieła artystycznego, politechnicznej, ceramiczno-plastycznej, komputerowej, biologicznej, edukacji i umiejętności społecznych. Prowadzone są również zajęcia muzykoterapii i fizjoterapii. Osoby korzystające z WTZ posiadają orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.

W Zakładzie Aktywności Zawodowej mogą otrzymać zatrudnienie osoby niepełnosprawne zaliczone do znacznego i umiarkowanego stopnia niepełnosprawności. W ramach swojej działalności ZAZ prowadzi rehabilitację zdrowotną, społeczną i zawodową. Każda osoba ma indywidualnie dobrany program rehabilitacji, zapewnioną opiekę medyczną, wsparcie rehabilitacyjne i dobre warunki pracy. W latach 2018-2021 ze wsparcia ZAZ skorzystało średnio 40 osób.

W Łomży działają zakłady pracy chronionej, które są przystosowane do zatrudniania osób z wyższymi stopniami niepełnosprawności. Zatrudnienie osobom z niepełnosprawnością oferuje m.in. Polska Grupa Farmaceutyczna, Zakłady Spożywcze „BONA”, PPHU „OKRUSZEK”. Pracownicy niepełnosprawni oprócz zatrudnienia w zakładach pracy chronionej otrzymują wsparcie finansowe oraz możliwość uczestnictwa w organizowanych imprezach kulturalno – oświatowych, sportowo – rekreacyjnych.

W Powiatowym Urzędzie Pracy osoba niepełnosprawna zarejestrowana jako bezrobotna lub poszukująca pracy może korzystać z usług lub instrumentów określonych w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Dla osób niepełnosprawnych posiadających status „poszukującej pracy”, a nie pozostających w zatrudnieniu, przewidziane są usługi urzędu pracy i instrumenty finansowane ze środków PFRON. Biuro Zatrudnienia i Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w ramach porozumień pomiędzy MOPS, a Powiatowym Urzędem Pracy przekazuje środki finansowe PFRON na instrumenty rynku pracy i usługi rynku pracy w celu wsparcia osób niepełnosprawnych.

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych jest organem administracji publicznej wspierającym rehabilitację oraz zatrudnienie osób niepełnosprawnych. W zakresie rehabilitacji społecznej środki PFRON przeznaczone są na współfinansowanie kosztów tworzenia i działania WTZ oraz na dofinansowania do turnusów, sportu, kultury, rekreacji i turystyki dla osób niepełnosprawnych, dofinansowania do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, do likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych.

Caritas Diecezji Łomżyńskiej prowadzi Centrum Rehabilitacji pw. św. Rocha przystosowany dla osób niepełnosprawnych, w którym organizowane są turnusy rehabilitacyjno - usprawniające – rekreacyjne.

5. Seniorzy

Ideą polityki senioralnej państwa jest wydłużenie aktywności zawodowej i społecznej, a także samodzielnego, zdrowego i bezpiecznego życia osób starszych. Rządowy program na rzecz osób starszych „Aktywni+” obejmuje lata 2021-2025 i umożliwia organizacjom pozarządowym i innym uprawnionym podmiotom otrzymać dofinansowanie na realizację zadań na rzecz osób starszych.

Należy oczekiwać intensywnego starzenia się ludności województwa podlaskiego, przy jednoczesnym starzeniu się samej populacji osób starszych tj w wieku 80-85 i więcej lat. W obliczu tego procesu coraz więcej osób będzie wymagało specjalistycznej opieki

medycznej, usług opiekuńczych, opieki rodzinnej lub opieki placówki paliatywno-hospicyjnej. Niezależnie od zapotrzebowania na świadczenia geriatryczne, istnieje również potrzeba zabezpieczenia seniorom opieki z zakresu chorób wewnętrznych, gastroenterologii, onkologii, stomatologii, urologii, neurologii, kardiologii ortopedii i reumatologii. Nie należy zapominać również o chorobach współistniejących takich jak depresja, choroby zwyrodnieniowe stawów, otępienie i cukrzyca, które występują u 90% starszych osób. Pandemia SARS-coV-2 spowodowała, że wiele osób starszych zaczęło unikać kontaktu z lekarzem, lub ma ograniczony dostęp do wizyt i leczenia, co przekłada się na opóźnienie diagnostyki i ewentualnego leczenia¹⁷.

Określa się tzw. próg starości, tzn. wiek, po osiągnięciu którego można daną osobę zaliczyć do grupy ludności w starszym wieku. Najczęściej - jako próg - przyjmuje się jednolicie wiek 60 lub 65 lat, bądź wprowadza się odrębny próg dla mężczyzn - wiek 65 lat, a dla kobiet - 60 lat. W opracowaniach ONZ stosuje się dla kobiet i mężczyzn wiek jednolity - 65 lat. O starzeniu się danej populacji świadczą malejące – w ogólnej populacji – liczba i udział dzieci (0-14 lat) oraz wzrost liczby i odsetka osób w starszym wieku (65 lat i więcej)¹⁸.

W Łomży od kilku lat obserwuje się tendencję wzrostową liczby osób w wieku senioralnym. Obecnie w wieku poprodukcyjnym jest 22,2% mieszkańców Łomży, w wieku produkcyjnym jest 59,9% mieszkańców a 17,9% w wieku przedprodukcyjnym¹⁹. W roku 2020 w Łomży mieszkało 14 252 seniorów, w tym 9 628 kobiet i 4 624 mężczyzn (tabela 1) przy czym liczba kobiet mających 75 lat i powyżej jest wyższa niż liczba mężczyzn w tym samym wieku. W odniesieniu do seniorów w wieku 85+ liczba kobiet przekracza ponad dwukrotnie liczbę mężczyzn²⁰. Jest coraz więcej osób starszych, ale w stosunku do poprzedniej generacji te osoby są bardziej mobilne oraz chcą aktywnie uczestniczyć w życiu miasta. Władze Miasta Łomży starają się zapewnić usługi dla seniorów, które pozwolą na poprawę jakości ich życia oraz zadbają o zapewnienie partycypacji społecznej tej grupy²¹.

¹⁷ Część VIII raportów konsultantów wojewódzkich za 2020 r. Biuletyn Informacji Publicznej Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku

¹⁸ <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/3938,pojcie.html>

¹⁹ <https://www.polskawliczbach.pl/Lomza>

²⁰ <https://www.polskawliczbach.pl/Lomza> Piramida wieku mieszkańców Łomży 2020

²¹ Założenia polityki senioralnej 2BA Doradztwo strategiczne

Tabela 25. Osoby korzystające z pomocy społecznej w MOPS w podziale na wiek i płeć w 2021 r.

Liczba osób korzystających z MOPS według wypłaconych świadczeń w 2021 r.			
Grupa wiekowa	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
Produkcyjny	776	364	412
Poprodukcyjny	187	136	51

Ocena zasobów pomocy społecznej za 2020 r.

Wzrost liczby osób starszych jest wysokim i średnim zagrożeniem problemem dla największej 91,23% grupy badanych osób, a jedynie dla 8,76 % badanych jest niskim zagrożeniem lub brakiem problemu.

Tabela 26. Zagrożenie wynikające ze wzrostu liczby osób starszych według mieszkańców Łomży

Wzrost liczby osób starszych	%	Liczba
WYSOKIE ZAGROŻENIE PROBLEMEM	65,46%	127
ŚREDNIE ZAGROŻENIE PROBLEMEM	25,77%	50
NISKIE ZAGROŻENIE PROBLEMEM	6,70%	13
BRAK PROBLEMU	2,06%	4
Razem liczba wypełnień		194

Dane z Raportu z badania ankietowego „Strategii Rozwoju Miasta Łomża do roku 2030”

Rosnący udział osób starszych w społeczeństwie, głównie samotnych, powoduje konieczność zabezpieczenia ich potrzeb, nie tylko potrzeb zdrowotnych i opiekuńczych ale również finansowych, kulturalnych, edukacyjnych, wsparcia w życiu codziennym. Bardzo ważna jest komunikacja społeczna oraz społeczne stereotypy starości i osób starszych. Z Raportu Rzecznika Praw Obywatelskich wskazuje jak ogromnym wyzwaniem jest przeciwdziałanie dyskryminacji osób starszych w życiu społecznym i publicznym. Rekomendacje odnoszą się m.in. do rozwijania programów edukacyjnych na temat starości w szkołach i przedszkolach, rozwijania programów wolontariatu międzypokoleniowego oraz prowadzenia kampanii społecznych dla różnych środowisk o szkodliwości mowy pogardy i nienawiści²².

²² Sytuacja osób starszych w Polsce – wyzwania i rekomendacje. Raport Komisji Ekspertów ds. Osób Starszych, Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich 2020

Osoby starsze mogą zostać ofiarą oszustwa nie tylko na fałszywego wnuczka czy policjanta. Seniorzy to jedna z grup społecznych, która jest szczególnie narażona na przestępcze zachowania. Ważne są działania w celu wzmocnienia bezpieczeństwa osób starszych w domu, środowisku zamieszkania, w ruchu drogowym a także w sieci. Szybki postęp w zakresie możliwości korzystania z Internetu i telefonu komórkowego powoduje, że osoby starsze potrzebują wsparcia w zakresie uzyskania wiedzy o usługach cyfrowych i edukacji cyfrowej. Działania na rzecz przygotowywania społeczeństwa, przedsiębiorców, nauki i administracji do tworzenia i korzystania z rozwiązań cyfrowych to jeden z głównych kierunków w celu operacyjnym E-podlaskie Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030.

W mieście na rzecz osób starszych działa Łomżyńska Rada Seniorów, która podejmuje działania w celu integracji środowiska lokalnego, wsparcia i reprezentowania zbiorowych interesów seniorów we współpracy z władzami miasta, organizacjami i instytucjami działającymi na terenie Łomży. Łomżyńska Rada Seniorów jest organem doradczym, konsultacyjnym i inicjatywnym samorządu Łomży. Roczny Program Współpracy Miasta Łomży z Organizacjami Pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie określa zadania publiczne na rzecz osób starszych. Przy współpracy z organizacjami pozarządowymi i wsparciu środków z budżetu Miasta Łomża realizowane działania w zakresie aktywizacji i integracji osób starszych.

Program „Łomżyńska Karta Seniora” obowiązuje na terenie Miasta Łomży i uprawnia do ulg i zniżek dla seniorów. Program „Łomżyńska Karta Seniora” ma na celu pobudzenie aktywności Seniorów poprzez zwiększenie dostępu do usług publicznych, dóbr kultury, imprez sportowych oraz innych dóbr i usług zapewniających poprawę warunków i komfortu życia. Katalog Karty Seniora zawiera spis miejskich jednostkach organizacyjnych oraz firm, które przystąpiły do Programu. Seniorzy mogą korzystać nie tylko z określonych ulg przy wejściu na koncerty, spektakle, pokazy, do muzeum, na organizowane zajęcia i warsztaty ale też ze zniżek w sklepach, hotelach, usługach zdrowotnych, gastronomicznych, weterynaryjnych i wielu innych. Seniorzy posiadający Łomżyńską Kartę Miejską mogą jeździć bezpłatnie autobusami MPK w granicach administracyjnych Miasta Łomża. Urząd miasta organizuje wydarzenie Seniorada, Nestoralia i imprezy na rzecz łomżyńskich seniorów oraz bezpłatne szczepienia przeciw grypie.

Wzrost potrzeb osób starszych powoduje konieczność stwarzania nowych rodzajów usług i obiektów, gdzie można realizować usługi socjalne i kulturalne. Klub Seniora i Dzienny Dom Senior + udziela wsparcia osobom powyżej 60 lat. W ramach swojej działalności świadczone są usługi socjalne, edukacyjne, kulturalno-oświatowe, sportowe, rekreacyjne i zajęcia aktywizujące społecznie. Uczestnictwo w zajęciach pozwala seniorom poprawić kondycję fizyczną i psychiczną, nawiązać nowe znajomości, rozwijać zainteresowania i dzielić się swoimi doświadczeniami.

Klub Seniora prowadzi zajęcia m.in. muzyczne, zajęcia krawieckie i rękodzielnicze, prowadzona jest gimnastyka, działa zespół Maryna, zawiązane są kółka graczy, organizowane wyjazdy i wycieczki rowerowe, spotkania w ramach wsparcia psychospołecznego z zakresu integracji międzypokoleniowej, okolicznościowe, edukacyjne. Klub Seniora rocznie wspiera około 100 seniorów, którzy dodatkowo korzystają z imprez integracyjnych i działań promujących zdrowy styl życia.

DDS+ zapewnia seniorom usługi socjalne (ciepły posiłek), edukacyjne, kulturalno-oświatowe np. wyjazdy tematyczne, kino, filharmonia, zajęcia aktywności ruchowej, sportowo rekreacyjne (wyjście na basen, nordic walking), spotkania aktywizujące społecznie, terapię zajęciową oraz trening kulinarny. Ze wsparcia w Dziennym Domu Senior+ korzysta w roku 2020 korzystało 68 seniorów. Do przyjęcia w DDS+ wymagana jest decyzja wydawana przez MOPS i prowadzona jest lista osób oczekujących co potwierdza, jak duże jest zapotrzebowanie na wsparcie w takiej formie.

Tabela 27. Placówki wsparcia osób starszych w latach 2017-2021

Placówki wsparcia osób starszych	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba osób korzystających z Klubu Seniora	90	120	120	90	100
Liczba osób korzystających z Dziennego Domu Senior +	95	74	70	68	71

Dane ze sprawozdań rocznych MOPS Łomża

W 2020 roku w okresie stosowania izolacji i ograniczeń z powodu covid-19 seniorzy zgłaszali potrzebę pomocy w czynnościach dnia codziennego. Dzięki uruchomionej infolinii z programu „Wspieraj Seniora” pomoc otrzymało 115 osób /w tym 95 osób w wieku 70+ oraz 20 osób poniżej 70 lat/.

6. Bezpieczeństwo publiczne

Potrzeba bezpieczeństwa jest jedną z najbardziej istotnych potrzeb człowieka, zapewniającą jego harmonijny i wszechstronny rozwój. Stan bezpieczeństwa warunkuje sprawność funkcjonowania instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo. Za bezpośrednie zwalczanie przestępczości i walkę z podstawowymi zagrożeniami odpowiedzialne są powołane w tym celu odpowiednie służby: Policja, Państwowa Straż Pożarna, Straż Miejska. W celu zapewnienia skuteczności działań w/w organów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo obywateli niezbędna jest również współpraca z lokalnymi społecznościami i innymi organizacjami.

Komenda Miejska Policji w Łomży i Dzielnicy pomagają w rozwiązywaniu problemów mieszkańców w zakresie bezpieczeństwa i innych zgłaszanych potrzeb. Dzielnicy jest policjantem pierwszego kontaktu ze społeczeństwem, pomaga w rozwiązywaniu problemów mieszkańców podległego mu rejonu służbowego. Wyjaśnia obowiązujące procedury bądź kieruje do właściwych instytucji zajmujących się szeroko rozumianą pomocą. Łomżyńska Policja korzysta z systemu monitoringu utworzonego przez miasto. Mieszkańcy mogą powiadomić policję poprzez zgłoszenie w Krajowej Mapie Zagrożeń Bezpieczeństwa o niepokojących sytuacjach, wpływając tym samym na stan bezpieczeństwa w otoczeniu swojego miejsca zamieszkania. Jednym z wielu zadań realizowanych przez KMP jest zacieśnianie współpracy Policji ze społeczeństwem i dostosowanie działań profilaktycznych do zdiagnozowanych zagrożeń społecznych w obszarach dotyczących m.in. uzależnień, narkotyków, alkoholu, cyberzagrożeń, mowy nienawiści w tym hejtu oraz bezpieczeństwa seniorów. W 2021 roku w Łomży stwierdzono 1 056 przestępstw. Jest to wartość znacznie większa od wartości dla województwa podlaskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w Łomży wynosi 80,30% i jest porównywalny do wskaźnika wykrywalności dla województwa podlaskiego oraz większy od wskaźnika dla całej Polski. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców Łomży najwięcej stwierdzono przestępstw przeciwko mieniu - 9,63 oraz o charakterze kryminalnym - 10,51. W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa o charakterze gospodarczym - 4,14, drogowe - 1,56 (100%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,40²³.

²³ <https://www.polskawliczbach.pl/Lomza#poziomprzestepczosci>

Tabela 28. Bezpieczeństwo na terenie miasta Łomży w latach 2010-2021

Bezpieczeństwo na terenie miasta Łomży						
Wyszczególnienie	2010	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba przestępstw	1158	2065	955	1128	1084	1415
Liczba wykroczeń	8524	990*	879*	1496*	2598*	4081
Liczba interwencji domowych	1616	1906	1982	2023	1778	1578
Liczba spotkań profilaktycznych	294	635	451	538	556	1406
Liczba odbiorców spotkań profilaktycznych	14649	34979	22772	25079	16967	19679

Dane Komendy Miejskiej Policji w Łomży Wydział Prewencji /tylko zespół wykroczeń*/

W Łomży 88,71 % a więc najwięcej z badanych mieszkańców wskazało na średnie i niskie zagrożenie przestępczością Łomży, a jedynie dla 4,10 % badanych mieszkańców wskazało na brak problemu z przestępczością.

Wśród badanych mieszkańców Łomży większość, bo aż 90,25 % oceniła bezpieczeństwo publiczne jako bardzo dobre, dobre i średnie. Jako złe i bardzo złe określiło 9,75 % badanych.

Tabela 29. Bezpieczeństwo publiczne według mieszkańców Łomży

Bezpieczeństwo publiczne	%	Liczba
BARDZO DOBRE	11,79%	23
DOBRE	54,87%	107
ŚREDNIE	23,59%	46
ZŁE	6,67%	13
BARDZO ZŁE	3,08%	6
Razem liczba wypełnień		195

Dane z Raportu z badania ankietowego „Strategii Rozwoju Miasta Łomża do roku 2030”

Straż Miejska wykonuje zadania w zakresie ochrony porządku publicznego, działa samodzielnie lub współpracuje z innymi służbami, organami i instytucjami, szczególnie z Komendą Miejską Policji, Komendą Miejską Straży Pożarnej, pogotowiem ratunkowym.

7. Edukacja

Oświata łomżyńska daje duże możliwości edukacji dla mieszkańców w każdym wieku. Są to głównie placówki publiczne, dla których miasto Łomża jest organem

prowadzącym oraz placówki niepubliczne stanowiące uzupełnienie oferty edukacyjnej miasta. Funkcjonujące jednostki budżetowe oświaty w Łomży to: 6 żłobków dysponujących 197 miejscami oraz 10 przedszkoli publicznych (w tym 1 specjalne) z 1468 miejscami. W mieście Łomża jest siedem szkół podstawowych, w sześciu funkcjonują oddziały przedszkolne. Ogółem w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych jest 1873 miejsc. W siedmiu szkołach podstawowych oraz w Zespole Szkół Specjalnych Nr 8 funkcjonuje 8 świetlic²⁴. Na terenie miasta funkcjonują również trzy licea ogólnokształcące, cztery zespoły szkół (o kierunkach technicznych, mechanicznych, ekonomicznych, weterynaryjnych) i ogólnokształcących, Zespół Centrów Kształcenia Praktycznego i Ustawicznego, Zespół Szkół Specjalnych, trzy bursy szkolne, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna²⁵. Poradnia jest placówką oświatową udzielającą dzieciom, młodzieży, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży odpowiada na potrzeby nauczycieli i realizuje zadania służące zapewnianiu jakości edukacji.

Ważną rolę na łomżyńskim rynku oświatowym spełniają placówki niepubliczne, które stanowią uzupełnienie oferty edukacyjnej miasta. Mieszkańcy mogą korzystać z 13 przedszkoli, 3 szkół podstawowych (w tym jedno dla dzieci z autyzmem i niepełnosprawnością) 2 szkół branżowych, 5 liceum, 11 szkół policealnych, Akademickiej Szkoły Ponadpodstawowej, Akademickiego Zespołu Szkół, Niepublicznej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej oraz Ośrodka Rewalidacyjno-Wychowawczego i bursy szkolnej²⁶. W Łomży uczniowie mogą również podjąć naukę w szkole artystycznej w Państwowym Liceum Plastycznym lub Państwowej Szkole Muzycznej I, II stopnia.

Naczelna Organizacja Techniczna jako związek Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych reprezentuje społeczność techniczną, umożliwia kształcenie się, nabywanie nowych umiejętności i powiększanie doświadczeń zawodowych.

Kształcenie w systemie szkolnictwa wyższego oferuje jedna publiczna i cztery niepubliczne uczelnie wyższe. Kierunki edukacji proponowane w łomżyńskich placówkach są dostosowane do zapotrzebowania rynku pracy i oferują wiele ścieżek kształcenia, które umożliwią zdobycie kwalifikacji i karierę zawodową.

W ogólnopolskim Rankingu „Perspektywy” łomżyńskie szkoły wyższe, licealne i techniczne co roku zajmują wysokie miejsca. Za wysokie osiągnięcia w nauce, sporcie przyznawane są

²⁴ Dane z oceny zasobów pomocy społecznej za 2021 r.

²⁵ Wykaz jednostek budżetowych oświaty <http://www.lomza.pl/bip/index.php?wiad=9527>

²⁶ Zestawienie Szkół i Placówek/organ prowadzący inny niż samorząd – dane UM Łomża

przez Prezydenta Miasta Łomża stypendia i nagrody edukacyjne. Dostępność i jakość szkolnictwa na poziomie podstawowym zostało ocenione jako bardzo dobre i dobre przez 71,28 % mieszkańców a na poziomie średnim jako bardzo dobre i dobre przez 69,23 % mieszkańców.

8. Kultura i Sport

Miasto Łomża realizuje działania z zakresu kultury. Funkcjonujące jednostki budżetowe oświaty w Łomży to: Miejski Dom Kultury – Dom Środowisk Twórczych, Teatr Lalki i Aktora, Miejska Biblioteka Publiczna, Filharmonia Kameralna im. Witolda Lutosławskiego, Muzeum Północno – Mazowieckie i Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji. Inne instytucje lub podmioty, realizujące zadania w dziedzinie kultury w mieście to: Muzeum Diecezjalne, Centrum Kultury przy Szkołach Katolickich, Biblioteka Pedagogiczna, Klub Wojskowy z Galerią „N”, Galerie „Aporia” i „Kreatywna”. Zadania z obszaru kultury i szeroko pojętej aktywności i edukacji osób starszych realizuje Fundacja Uniwersytetu Złotego Wieku Wyższej Szkoły Agrobiznesu.

Niektóre z przedsięwzięć kulturalnych mają ponadlokalny zasięg m.in.: Międzynarodowy Festiwal Teatralny „Walizka”, Międzynarodowy Festiwal Muzyczne Dni Drozdowo-Łomża, Festiwal Sacrum et Musica, Gościniec Łomżyński, Ogólnopolski Festiwal Piosenki Filmowej i Musicalowej Soundtrack, Ogólnopolski Turniej Tańca Młodzieżowego „Wirująca Strefa”, Ogólnopolski Turniej Tańca Towarzyskiego – Klub AKAT. W 2021 roku zabytkowa Hala Targowa została zmodernizowana i przy udziale środków unijnych powstała Hala Kultury. Obecnie w Hali Kultury realizowane są różne wydarzenia kulturalne, koncerty i wystawy.

Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Łomży (MOSiR) jest jednostką budżetową Miasta Łomża realizującą zadania w zakresie kultury fizycznej i turystyki, w tym utrzymywanie terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych. Z obiektów MOSiR: boiska, skate park, urządzenia do ćwiczeń siłowych oraz miasteczko ruchu drogowego mieszkańcy korzystają nieodpłatnie. Częściową odpłatność mieszkańcy ponoszą przy korzystaniu ze stadionu miejskiego, boiska piłkarskiego ze sztuczną nawierzchnią, pływalni, parku wodnego i lodowiska sezonowego. Na bulwarach nad rzeką Narew znajdują się Tereny Sportowo-Rekreacyjne i Port nad Narwią, sprzęt wodny, siłownia na powietrzu, plac zabaw dla dzieci. W Łomży funkcjonuje wiele klubów sportowych, które animują imprezy sportowe.

Samorząd współpracuje z Łomżyńską Radą Sportu, która jest organem opiniotwórczo-doradczym Prezydenta Miasta Łomża w zakresie kultury fizycznej i sportu. W skład Rady

Sportu wchodzi przedstawiciele klubów, stowarzyszeń i organizacji sportowych. Z budżetu miasta przyznawane są środki finansowe na realizację zadań publicznych w sferze wspierania i upowszechniania sportu. Wspólne działania mają zachęcać jak najwięcej osób do uprawiania sportu. Wybitni sportowcy otrzymują stypendia za osiągnięcia w międzynarodowym i krajowym współzawodnictwie sportowym. Podczas gali Łomżyńskich Laurów Sportowych nagrodami finansowymi i rzeczowymi są uhonorowani sportowcy i przedstawiciele klubów, którzy wnieśli największy wkład w pozycję Łomży w krajowym podsumowaniu sportu dzieci i młodzieży.

9. Integracja i aktywność społeczna

Zadaniem miasta jest między innymi tworzenie warunków organizacyjnych do integracji społecznej i działań wspierających mieszkańców w trudnej sytuacji życiowej a także aktywności obywatelskiej. Instytucjami realizującymi zadania w tym zakresie są: MOPS, Caritas Diecezji Łomżyńskiej z wolontariuszami, Polski Komitet Pomocy Społecznej Oddział w Łomży, Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, Polski Czerwony Krzyż oraz wiele organizacji pozarządowych.

Dokumentem nakreślającym ramy współpracy z NGO jest Roczny Program Współpracy Miasta Łomży z Organizacjami Pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Roczny Program określa priorytetowe zadania publiczne oraz wysokość środków przeznaczonych na realizację Programu. Centrum Organizacji Pozarządowych zajmuje się wsparciem organizacji pozarządowych w Łomży. Samorząd Miasta Łomża współpracuje z radami społecznymi: Łomżyńską Radą Działalności Pożytku Publicznego, Łomżyńską Radą Seniorów, Łomżyńską Radą do Spraw Osób z Niepełnosprawnością, Radą Sportu, Młodzieżową Radą Miasta i Radą Budżetu Obywatelskiego. W ramach budżetu obywatelskiego realizowane są projekty mieszkańców takie jak place zabaw, siłownie zewnętrzne, boiska, bezpieczne chodniki i parkingi. Organizowany jest konkurs Łomżyński Społecznik Roku, Łomżyńska Inicjatywa Roku dla uhonorowania wyróżniających się działaczy oraz przedsięwzięć społecznych. W mieście Łomża funkcjonuje 211 organizacji pozarządowych²⁷.

Miasto Łomża wspólnie ze Starostwem Łomżyńskim i Powiatowym Urzędem Pracy oraz swoimi partnerami samorządowymi, regionalnymi oraz biznesowymi podejmuje działania na rzecz rozwoju Ziemi Łomżyńskiej. Przedsiębiorcom i innym osobom, którzy

²⁷ BIP Urzędu Miejskiego w Łomży www.lomza.pl/BIP/ w zakładce STOWARZYSZANIA)

swoją działalnością przyczyniają się do promocji i rozwoju gospodarczego od 2017 roku przyznawany jest tytuł „Łomżyńskie Anioły Biznesu”, który jest gospodarczą marką ziemi łomżyńskiej.

Park Przemysłowy ma na celu wsparcie rozwoju przedsiębiorczości w Łomży i subregionie łomżyńskim poprzez m.in. usługi doradcze, edukacyjne, pozyskiwanie środków zewnętrznych, współpracuje z samorządami, uczelniami, instytucjami i organizacjami. Park Przemysłowy Łomża jest jednoosobową spółką samorządową, której właścicielem jest Miasto Łomża.

Mieszkańcy miasta aktywnie udzielają się na portalach społecznościowych, dzięki którym mogą otrzymać pomoc ze zbiorów pieniężnych, rzeczowych i nieformalnych grup wsparcia.

W celu wzmocnienia kompetencji cyfrowych w latach 2018-2019 w mieście Łomża zrealizowano szkolenia w ramach projektu „Cyfrowy Senior”, które ukończyło 124 seniorów. Podczas pandemii znacząco wzrosła rola pomocy w formie online, dlatego ważne jest kontynuowanie działań w kierunku zdobycia umiejętności obsługi komputera i Internetu, zwłaszcza przez osoby starsze i z niepełnopravnościami.

W ramach dofinansowania ze środków unijnych Miasto Łomża wraz z Partnerami tj. siedmioma powiatami województwa podlaskiego oraz Naczelną Organizacją Techniczną w Łomży realizowało Projekt pn. „Kompleksowy system rozwijania kompetencji i umiejętności osób dorosłych zgodnie z potrzebami regionalnej gospodarki” 3.2.1/3.2.2 RPO. W ramach Projektu od 2017 roku udzielane było dofinansowanie w formie bonów edukacyjnych na szkolenia, umiejętności zawodowe oraz kursy kompetencji ogólnych, z informatyki, języków obcych i studia podyplomowe. Z dofinansowania skorzystało ponad 8 tysięcy uczestników z Łomży i powiatów. Od lipca 2020 do 31 grudnia 2022 roku szkolenia w ramach drugiej edycji Projektu będą realizowane przez Łomżyńskie Forum Samorządowe.

Wprowadzone w 2020 roku obostrzenia spowodowały, że osoby potrzebujące pomocy minimalizowały swoje potrzeby i ograniczały kontakty z innymi z obawy przed koronawirusem. Pandemia Covid-19 spowodowała, że zmniejszyła się liczba wolontariuszy i osób korzystających z ich wsparcia. W MOPS w Łomży w roku 2020 (do marca) wsparcie niosło jedynie 13 wolontariuszy, natomiast w latach 2016-2019 działało aktywnie od 33 do 45 wolontariuszy a z pomocy w nauce w roku korzystało średnio 26 dzieci. Dla osób chorych, starszych świadczone były usługi i prowadzone zajęcia aktywizujące w KS i DDS+, cudzoziemcy korzystali z pomocy w nauce języka polskiego. Wolontariusze Akademii Nauka Stosowanych i Caritas Diecezji Łomżyńskiej prowadzą działania na rzecz osób

potrzebujących. W zależności od panującej sytuacji wsparcie wolontariuszy może być realizowane osobiście, drogą telefoniczną lub przy wykorzystaniu Internetu.

10. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest metodą pozwalającą na identyfikację słabych i silnych stron miasta oraz szans i zagrożeń w jego otoczeniu. Analiza została przygotowana w ramach prac Zespołu zadaniowego.

MOCNE STRONY
1. Potencjał jednostek pomocy społecznej, wykwalifikowana kadra i zaangażowanie pracowników instytucji pomocowych w wykonywaną pracę.
2. Realizacja Programu Współpracy Miasta Łomży z Organizacjami Pozarządowymi.
3. Szeroka oferta podmiotów udzielających wsparcia, poradnictwa i doradztwa w różnych obszarach życia społecznego dla mieszkańców miasta.
4. Realizowanie programów dot. m.in. przeciwdziałania przemocy, uzależnień, na rzecz osób z niepełnosprawnością, wspierania rodziny, Budżet Obywatelski, Karta Dużej rodziny i Karta Seniora.
5. Współpraca samorządu z Łomżyńską Radą Seniorów, Łomżyńską Radą do Spraw Osób z Niepełnosprawnością i innymi Radami.
6. Wypracowane procedury reagowania na sytuacje kryzysu i przemocy domowej.
7. Współpraca placówek i instytucji udzielających wsparcia osobom i rodzinom zagrożonym ubóstwem i wykluczeniem społecznym, rodzinom z problemami opiekuńczo-wychowawczymi i dysfunkcjami, będących w kryzysie oraz doświadczających przemocy.
8. Realizacja projektów dofinansowanych ze środków krajowych i Unii Europejskiej.
9. Dostępność wielu form wsparcia dla osób bezrobotnych, poszukujących pracy, biernych zawodowo oraz lokalnych przedsiębiorców.
10. Duże możliwości edukacji dla mieszkańców w każdym wieku.
11. Współpraca partnerów lokalnego rynku pracy, instytucji edukacyjnych, szkoleniowych i urzędu pracy i OWES- u.
12. Dobrze rozbudowana infrastruktura w zakresie opieki zdrowotnej i szeroka oferta usług medycznych.
13. Zaangażowanie mieszkańców w akcje pomocowe, wolontariat, zbiórki żywności.
14. Udział i zaangażowanie organizacji pozarządowych i instytucji w działania

profilaktyczne, edukację zdrowotną, kulturę i sport na rzecz mieszkańców.
15. Współpraca mieszkańców w zakresie bezpieczeństwa-funkcjonowanie mapy zagrożeń i miejskiego systemu monitoringu.
16. Potencjał osób starszych i z niepełnosprawnością.
17. Pozytywne nastawienie samorządu do podmiotów ekonomii społecznej i realizowanie wspólnych działań na rzecz mieszkańców i rozwoju miasta.

SLABE STRONY
1. Niekorzystne procesy demograficzne związane ze starzeniem się ludności, spadek dzietności, migracje.
2. Niewystarczające efekty działań instytucji pomocowych mających wpływ na rozwiązywanie problemów społecznych.
3. Niska skuteczność programów aktywizujących społecznie i zawodowo osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej z uwagi na możliwość uzyskania pomocy z różnych źródeł lub utratę świadczeń socjalnych.
4. Bierna lub roszczeniowa postawa osób objętych pomocą społeczną. Niechęć do współpracy w zakresie naprawy swojej sytuacji lub podjęcia leczenia odwykowego osób zagrożonych wykluczeniem społecznym zwłaszcza osób bezdomnych, z problemem uzależnień.
5. Niewystarczająca oferta i wsparcie w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej osób z niepełnosprawnościami, utrudnienia w dostępie powodowane barierami architektonicznymi.
6. Niewystarczająco skuteczne rozwiązania w zakresie wsparcia w funkcjonowaniu dzieci i młodzieży w słabszej kondycji psychicznej, z zaburzeniami rozwojowymi, z niepełnosprawnościami.
7. Niekorzystna sytuacja na rynku pracy kobiet z dziećmi, po urodzeniu dziecka oraz osób młodych do 30 roku życia oraz osób po 50 roku życia, osób bez kwalifikacji lub bez stażu zawodowego.
8. Rosnąca liczba rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.
9. Brak rozwiązań w zakresie zapewnienia opieki całodobowej w miejscu zamieszkania dla osób starszych, z niepełnosprawnościami.
10. Niewystarczająca liczba miejsc wsparcia dziennego seniorów i miejsc w placówkach opieki długoterminowej.
11. Niewystarczająca liczba działań integrujących pokolenia.
12. Niewystarczająca w odniesieniu do potrzeb liczba mieszkań w zasobach miasta.
13. Braki kadrowe w zakresie liczby lekarzy specjalistów, pielęgniarek, długi okres oczekiwania na zabiegi rehabilitacyjne i leczenie specjalistyczne.
14. Choroby cywilizacyjne, niski poziom edukacji zdrowotnej i nieprzestrzeganie zasad zdrowego stylu życia.
15. Niewystarczająca ilość działań w zakresie edukacji międzykulturowej i trudności w integracji cudzoziemców.
16. Brak centrum usług społecznych, centrum aktywności mieszkańców i wolontariatu.
17. Niska świadomość dotycząca działalności PES. Niewystarczające zainteresowanie podjęciem pracy w podmiotach ekonomii społecznej, duża rotacja uczestników CIS.

SZANSE
1. Prospołeczna polityka państwa.
2. Możliwość lepszego rozpoznawania potrzeb społecznych we współpracy instytucji, organizacji działających w obszarze pomocy społecznej.
3. Dostępność środków ze źródeł zewnętrznych, realizowanie programów rządowych i innych.
4. Podnoszenie wiedzy mieszkańców w zakresie problemów społecznych, bezpieczeństwa publicznego i zdrowia poprzez kampanie społeczne w mediach o zasięgu krajowym i działania profilaktyczne.
5. Możliwość powierzania zadań organizacjom pozarządowym z obszaru polityki społecznej.
6. Zmiany w kierunku deinstytucjonalizacji w zakresie funkcjonowania dps, usług opiekuńczych, rodzinnych form pieczy zastępczej.
7. Możliwość utworzenia Centrum Usług Społecznych i placówek wsparcia dziennego. (Klub Seniora)
8. Zwiększenie możliwości zapewnienia osobom potrzebującym całodobowej opieki w zakładzie opiekuńczo-leczniczym.
9. Możliwość utworzenia Klubu Senior plus.
10. Wrastająca świadomość społeczna w zakresie zagrożeń dla rodziny dotyczących problemu uzależnień, przemocy, problemów związanych ze starzeniem się społeczeństwa, zdrowiem, chorobą i niepełnosprawnością.
11. Usprawnianie działania instytucji i placówek dzięki systemom teleinformatycznym.
12. Rozwój metod, instrumentów i narzędzi służącym aktywizacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i wykluczeniem cyfrowym.
13. Zwiększone możliwości uzyskania wsparcia i pomocy z zewnątrz za pośrednictwem komunikatorów internetowych.
14. Rozwój gospodarki senioralnej oferującej usługi i produkty dla seniorów przy równoczesnym angażowaniu osób starszych na rynku pracy.
15. Możliwość wykorzystania atrakcyjnego położenia i otoczenia przyrodniczego, oferty w zakresie edukacji, kultury i sportu dla rozwoju przedsiębiorczości i miasta.
16. Możliwość podjęcia pracy zdalnej przez osoby niepracujące.
17. Współpraca samorządu, instytucji i mieszkańców na rzecz podniesienia bezpieczeństwa.

ZAGROŻENIA

1. Negatywne zmiany w strukturze demograficznej.
2. Niewystarczające zabezpieczenie środków na realizację zadań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.
3. Konieczność spełnienia wielu procedur i rygorów formalnych do korzystania ze środków zewnętrznych i unijnych.
4. Pojawienie się nowych zagrożeń społecznych związanych m.in. z pandemią, cyfryzacją oraz rosnące koszty towarów i usług.
5. Brak wystarczającej skuteczności działań w zakresie aktywizacji osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej.
6. Zmiany kształtu i wartości rodziny mogące powodować osłabienie więzi, nieprawidłowości w funkcjonowaniu i niewydolność wychowawczą.
7. Pogarszająca się kondycja psychiczna młodzieży przejawiająca się w zachowaniach ryzykownych, uzależnieniach oraz niedostosowaniu społecznym.
8. Wzrastające koszty opieki instytucjonalnej w dps.
9. Brak szpitalnego oddziału geriatrici.
10. Niedostatecznie wydolny system publicznej opieki zdrowotnej zwłaszcza dotyczący leczenia osób przewlekle chorych, chorych na choroby nowotworowe oraz z powodu nagłych sytuacji zdrowotnych, w sytuacji kryzysu epidemicznego.
11. Zwiększająca się liczba osób z niepełnosprawnościami, w wieku senioralnym potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.
12. Brak precyzyjnych uregulowań prawnych i procedur umożliwiających podejmowanie działań na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi, będących w słabej kondycji psychicznej.
13. Stereotypy i uprzedzenia dotyczące osób z niepełnosprawnościami, osób w starszym wieku i cudzoziemców.
14. Obawy dotyczące zagrożenia epidemicznego, społeczne i gospodarcze skutki pandemii oraz zmieniające się regulacje prawne.
15. Niejasności i częste zmiany regulacji prawnych w zakresie finansowania i prowadzenia działalności podmiotów ekonomii społecznej.
16. Mała dostępność do diagnozy, poradnictwa psychologicznego, terapii zajęciowej osób starszych,
17. Brak placówek oferujących zajęcia z zakresu rehabilitacji społecznej dla osób wycofanych z życia społecznego, w starszym wieku, samotnych, z niepełnosprawnościami.

11. Wnioski z diagnozy

Najważniejsze problemy społeczne miasta Łomża skupione są wokół ubóstwa, któremu towarzyszą negatywne zjawiska zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu jednostki i rodziny. Osoby bezrobotne, bierne zawodowo doświadczają ubóstwa związanego z brakiem dochodów osiąganych z pracy, a to powoduje wyuczoną bezradność, bierność, uzależnienia a nawet bezdomność. Niskie dochody w połączeniu z problemami dotyczącymi osoby starsze, z niepełnosprawnościami lub długotrwale chorymi, powodują u tych osób wykluczenie społeczne i wycofanie z życia społecznego. W zakresie funkcjonowania rodziny ubóstwu towarzyszy niezaradność życiowa, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, problemy związane z nadużywaniem alkoholu i przemoc domowa.

II. Misja, cele strategiczne i kierunki działań

Przeprowadzona diagnoza posłużyła do sformułowania misji i określenia celów, oraz działań które przyczynią się do rozwiązywania problemów społecznych i poprawy warunków życia mieszkańców.

Misją w realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Łomża na lata 2022-2030 jest:

„Podniesienie jakości życia mieszkańców miasta Łomża oraz wzrost poziomu ich integracji i aktywności społeczno – zawodowej”

Dla zrealizowania misji zostały wytyczone cztery cele strategiczne, które zostały opracowane w odpowiedzi na główne problemy Miasta Łomża.

Cele strategiczne:

1. Poprawa jakości życia osób znajdujących się w trudnej sytuacji.
2. Wzmocnienie roli rodziny w prawidłowym funkcjonowaniu, zapobieganie uzależnieniom, sytuacjom kryzysowym i przemocy.
3. Wspieranie w funkcjonowaniu osób i rodzin z niepełnosprawnościami i w wieku senioralnym.
4. Zwiększenie aktywności obywatelskiej i bezpieczeństwa mieszkańców.

**CEL STRATEGICZNY 1
POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA OSÓB ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W TRUDNEJ SYTUACJI**

Strategiczny kierunek działań 1.1 Doskonalenie systemu wsparcia w celu poprawy warunków bytowych osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji						
Lp.	Kierunek realizacji działania/zadania	Wskaźniki	Wartość wskaźników liczbowo /rocznie *	Realizatorzy	Wartość docelowa	Finansowanie
1.1.1	Wspieranie pieniężne osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji.	Liczba rodzin korzystających z pomocy MOPS	1400	MOPS	Wzrost/utrzymanie na zbliżonym poziomie	Środki własne Środki z Budżetu Państwa
		Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych	1000			
		Liczba rodzin korzystających z zasiłków stałych	250			
		Zasiłków okresowych	450			
		Zasiłków celowych	1000			
		Liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych i dodatków	2400			
		Liczba rodzin pobierających zasiłki rodzinne	1500			
		Liczba rodzin pobierających 500+	6780			
		Liczba dzieci korzystających z 500+	11120			
		Liczba dzieci korzystających z samorządowego becikowego	520			
1.1.2	Wspieranie niepieniężne osób i rodzin znajdujących się w	Liczba rodzin korzystających ze świadczeń niepieniężnych	500	MOPS	Wzrost/utrzymanie na zbliżonym poziomie	Środki własne Środki z

	trudnej sytuacji.		Liczba rodzin korzystających z karty dużej rodziny-łomżyńska i ogólnopolska	441	Organizacje społeczne		Budżetu Państwa
			Liczba rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym	326			
			Liczba osób, za które opłacane są składki zdrowotne	380			
			Liczba osób korzystających z programu Positek w szkole i w domu	660			
			Liczba rodzin objętych posiłkami w ramach pomocy Caritas	350			
1.1.3	Wspieranie osób i rodzin w prawidłowym funkcjonowaniu.		Liczba rodzin objętych pracą socjalną MOPS i OIK	1500	MOPS	Utrzymanie na zbliżonym poziomie	Środki własne Środki z Budżetu Państwa
			Liczba rodzin objętych kontraktami socjalnymi	60			
1.1.4	Pomoc mieszkaniowa dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji.		Liczba rodzin korzystających z mieszkań chronionych	5	MOPS	Wzrost/utrzymanie na zbliżonym poziomie	Środki własne
			Liczba miejsc w ogrzewalni	17			
			Liczba miejsc w noclegowni	20			
			Liczba gospodarstw domowych korzystających z dodatku mieszkaniowego	1651			
1.1.5	Rozwój i doskonalenie usług społecznych na terenie Łomży.		Liczba pracowników korzystających ze szkoleń	120	MOPS, OIK DPS, ŚDS WOPiTU	Utrzymanie na zbliżonym poziomie	Środki własne Środki zewnętrzne
			Utworzenie Centrum Usług Społecznych	1 *			
1.1.6	Rozwijanie współpracy z PUP.		Liczba osób skierowanych na prace społecznie użyteczne	20	MOPS, PUP	Utrzymanie na zbliżonym poziomie	Środki własne Środki z

		Liczba osób uczestniczących w CIS	60			Funduszu Pracy
		Liczba osób podwyższających kwalifikacje w ramach CIS	60			
1.1.7	Wsparcie osób bezrobotnych i nieaktywnym zawodowo.	Liczba rodzin korzystających z zasiłku okresowego z powodu bezrobocia	400	MOPS PUP CIS	Utrzymanie zbliżonym poziomie	Środki własne Środki z Funduszu Pracy Środki z Budżetu Państwa
		Liczba osób objętych aktywizacją zawodową PUP (bony, staże, roboty publiczne i inne)	350			

**CEL STRATEGICZNY 2
WZMOCNIENIE ROLI RODZINY W PRAWIDŁOWYM FUNKCJONOWANIU, ZAPOBIEGANIE UZALEŻNIENIOM, SYTUACJOM KRYZYSOWYM I PRZEMOCY**

Strategiczny kierunek działań: 2.1

Wsparcie rodzin, dzieci i młodzieży w prawidłowym funkcjonowaniu

Lp.	Kierunek realizacji działania/zadania	Wskaźniki	Wartość wskaźników liczbowo	Realizatorzy	Wartość docelowa	Finansowanie
2.1.1	Wzmocnienie rodziców w pełnieniu funkcji wychowawczych.	Liczba rodzin wielodzietnych korzystających z pomocy MOPS Liczba rodzin niepełnych korzystających z pomocy MOPS Liczba rodzin korzystających wsparcia w ramach Centrum Wsparcia Rodziny	80 100 50	MOPS	Wzrost/utrzymanie na zbliżonym poziomie	Środki własne Środki zewnętrzne, Środki z funduszu alkoholowego
2.1.2	Działania CPZ i POW wspierające rodziny z	Liczba rodzin objętych wsparciem CPZ	80	CPZ MOPS	Wzrost/utrzymanie na zbliżonym poziomie	Środki z Budżetu

dysfunkcjami.	Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych	Liczba rodzin zastępczych	Liczba dzieci przebywających w POW	POW	Państwa
2.1.3	Tworzenie warunków do powstania Rodzinnego Domu Dziecka.	80	4	CPZ Miasto Łomża	Środki własne Środki zewnętrzne,
2.1.4	Zapewnienie opieki dla dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym.	197	197	Miasto Łomża	Środki własne, Środki z Budżetu Państwa Środki zewnętrzne
2.1.5	Zapewnienie posiłku dla dzieci i młodzieży.	360	1460	MOPS	Środki własne Środki z Budżetu Państwa
2.1.6	Zapewnienie wypoczynku dla dzieci i młodzieży.	84	84	Organizacje społeczne Miasto Łomża	Środki własne, Środki z funduszu alkoholowego
2.1.7	Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.	900	70	Miasto Łomża Szkoły Miasto Łomża Organizacje społeczne	Środki własne Środki z funduszu alkoholowego
2.1.8	Wspieranie działań w zakresie nauki i rozwoju osobistego dzieci i młodzieży.	14	80	Miasto Łomża Prezydent Miasta	Środki własne Środki z funduszu alkoholowego Środki własne

Strategiczny kierunek działań: 2.2						
Wsparcie funkcjonowania rodzin, w których występuje choroba i niepełnosprawność						
2.2.1	Wsparcie dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi.	Liczba rodzin korzystających z kompleksowego ośrodka wsparcia z programu „Za życiem”	50	PZON, MOPS, PFRON Wiodący Ośrodek Koordynacyjno – Rehabilitacyjno – Opiekuńczy, Przedszkola integracyjne, Urząd Miejski	Utrzymanie zbliżonym poziomie	Środki własne, Środki PFRON Środki z Budżetu Państwa
	Liczba osób korzystających z zasiłków z tytułu opieki nad chorym członkiem rodziny		230			
2.2.2	Tworzenie odpowiednich warunków do rozwoju i rehabilitacji dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.	Liczba orzeczeń do 16 roku życia	294	PZON PFRON WOPITU Przedszkola integracyjne Urząd Miejski	Wzrost/utrzymanie na zbliżonym poziomie	Środki własne Środki PFRON Środki z Budżetu Państwa
	Liczba placówek, do których uczęszczają dzieci niepełnosprawne		7			
	Liczba dzieci korzystających z turnusów rehabilitacyjnych PFRON		24			
	Liczba dzieci i młodzieży korzystającej z poradni WOPITU		503			
Strategiczny kierunek działań: 2.3						
Wspieranie rodzin w sytuacji kryzysu oraz w rozwiązywaniu problemów uzależnień i przemocy						
2.3.1	Działania wspierające rodziny w sytuacjach kryzysowych.	Liczba rodzin objętych wsparciem OIK	215	OIK	Zmniejszenie/utrzymanie na zbliżonym poziomie	Środki własne
		Liczba miejsc w hostelu	19			
		Liczba osób korzystających z hostelu	19			
2.3.2	Wsparcie osób i rodzin dotkniętych przemocą	Liczba rodzin objętych procedurą Niebieskie Karty	160	MOPS LZI	Utrzymanie na zbliżonym poziomie	Środki własne Środki z

	domową.	Liczba posiedzeń LZI	6	KMP		funduszu alkoholowego
		Liczba interwencji domowych na terenie miasta Łomża	1778			
		Liczba powołanych grup roboczych LZI	40			
		Liczba posiedzeń grup roboczych LZI	80			
2.3.3	Pomoc osobom i rodzinom w rozwiązywaniu problemów życiowych.	Liczba porad w ramach nieodpłatnej pomocy prawnej	500	MOPS	Wzrost/utrzymanie na zbliżonym poziomie	Środki z Budżetu Państwa
		Liczba rodzin korzystających z interwencji kryzysowej MOPS	185			
2.3.4	Zwiększanie świadomości w zakresie zagrożeń wynikających ze stosowania używek i skutków Uzależnień.	Liczba osób korzystających z pomocy WOPITU	337	WOPITU	Wzrost	Środki z Budżetu Państwa
2.3.5	Realizowanie Łomżyńskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Innych Uzależnień.	Liczba zadań realizowanych w ramach LPPiRPA oraz Innych Uzależnień	18	Urząd Miejski	Utrzymanie na zbliżonym poziomie	Środki własne Środki z Budżetu Państwa Środki z funduszu alkoholowego
		Liczba odbiorców działań realizowanych w ramach LPP i RPA oraz Innych Uzależnień	1100			
		Liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci w wieku szkolnym(światlice)	3			
		Liczba osób skierowanych do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	35			
		Liczba wniosków o leczenie odwykowe	22			

		Liczba posiedzeń komisji w sprawie leczenia odwykowego	27				
2.3.6	Doskonalenie kadry zajmującej się problematyką uzależnień i przemocą.	Liczba przeszkolonych osób zajmujących się problematyką uzależnień i przemocą	28	Urząd Miejski MOPS WOPiTU OIK	Utrzymanie zbliżonym poziomie	Środki własne, Środki zewnętrzne Środki z funduszu alkoholowego	
2.3.7	Promowanie zdrowego stylu życia i alternatywnych form spędzania wolnego czasu.	Ilość programów promujących zdrowy styl życia i alternatywne formy spędzania wolnego czasu	17	Urząd Miejski Organizacje społeczne	Wzrost/utrzymanie na zbliżonym poziomie	Środki własne Środki z funduszu alkoholowego	

**CEL STRATEGICZNY 3
WSPARCIE W FUNKCJONOWANIU OSÓB I RODZIN Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI I W WIEKU SENIORALNYM**

**Strategiczny kierunek działań: 3.1
Rozwój usług społecznych dla osób z niepełnosprawnością**

Lp.	Kierunek realizacji	Wskaźniki	Wartość wskaźników liczbowo	Realizatorzy	Wartość docelowa	Finansowanie
3.1.1	Wsparcie osób niepełnosprawnych.	Liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu niepełnosprawności	400	MOPS PZON PFRON	Wzrost/utrzymanie na zbliżonym poziomie	Środki własne Środki PFRON
		Liczba rodzin korzystających z zasiłków stałych,	260	ŚDS WTZ		
		Liczba wydanych decyzji z programu Osłonowego LEK	1500			
		Liczba osób korzystających z WTZ	40			
		Liczba osób korzystających z turnusów rehabilitacyjnych	174			

3.1.2	Rozwój usług na rzecz osób z niepełnosprawnością w miejscu zamieszkania.	Liczba osób korzystających z dofinansowania przedmioty ortopedyczne	400	MOPS	Wzrost/utrzymanie na zbliżonym poziomie	Środki własne Środki PFRON Środki z Budżetu Państwa	
			Liczba osób korzystających z dofinansowania z likwidacji barier				26
			Liczba osób korzystających z dofinansowania do rekreacji i kultury				80
			Liczba studentów niepełnosprawnych korzystających z programu dofinansowania nauki PFRON				20
			Liczba programów realizowanych na rzecz osób niepełnosprawnych finansowanych przez PFRON				3
			Liczba wydanych orzeczeń dla osób powyżej 16 roku życia				2260
			Liczba osób korzystających ze wsparcia Środowiskowego Domu Samopomocy				55
			Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych				80
			Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych				6
			Liczba osób korzystających ze wsparcia w ramach programów Ministerialnych				40

3.1.3	Zapewnienie opieki i wsparcia osobom z niepełnosprawnością	Liczba osób, którym przyznano zasiłek z tytułu opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny	300	MOPS	Wzrost/utrzymanie na zbliżonym poziomie	Środki własne Środki z Budżetu Państwa
		Liczba osób otrzymujących zasiłki pielęgnacyjne	1400	DPS		
		Liczba miejsc w DPS Łomża	109	RDP		
		Liczba miejsc w RDP działających na terenie Łomży	32			
		Liczba mieszkańców Łomży przebywających w DPS (poza Łomżą)	70			
3.1.4	Działania w zakresie aktywności osób z niepełnosprawnością	Liczba osób niepełnosprawnych zatrudnionych w ZAZ	46	MOPS	Utrzymanie na zbliżonym poziomie	Środki własne Środki PFRON Środki z Budżetu Państwa
		Liczba osób niepełnosprawnych korzystających ze wsparcia PUP	162	ZAZ PUP PFRON		
		Liczba osób korzystających ze wsparcia PFRON – rehabilitacja zawodowa,	10			
Strategiczny kierunek działań: 3.2						
Rozwój usług społecznych dla osób w wieku senioralnym						
Lp.	Kierunek realizacji działania/zadania	Wskaźniki	Wartość wskaźników liczbowo	Realizatorzy	Wartość docelowa	Finansowanie
3.2.1	Wsparcie osób w wieku senioralnym.	Liczba osób w wieku senioralnym korzystających z pomocy MOPS	400	Urząd Miejski MOPS	Wzrost/utrzymanie na zbliżonym poziomie	Środki własne Środki PFRON Środki z Budżetu Państwa
		Liczba wydanych Kart Seniora	7980			
3.2.2	Zwiększenie dostępności do placówek wsparcia	Liczba osób korzystających z Klubu Seniora	120	MOPS	Wzrost/utrzymanie na zbliżonym poziomie	Środki własne Środki B P

		Liczba osób korzystających z DDS+	68						
		Utworzenie Klubu Seniora +	1						
3.2.3	Rozwój usług na rzecz osób w wieku senioralnym w miejscu zamieszkania.	Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych	40		MOPS	Wzrost/utrzymanie na zbliżonym poziomie	Środki własne Środki PFRON Środki z Budżetu Państwa		
		Liczba zatrudnionych opiekunów domowych	67						
		Liczba osób korzystających z programu Wspieraj Seniora	138						
3.2.4	Zapobieganie wykluczeniu cyfrowemu i technologicznemu osób starszych.	Liczba osób, które uczestniczyły w działaniach z zakresu edukacji cyfrowej i nowoczesnych technologii	150		MOPS KS DDS+	Utrzymanie na zbliżonym poziomie	Środki własne Środki z Budżetu Państwa		
3.2.5	Zwiększenie udziału osób w wieku senioralnym w działaniach dotyczących profilaktyki i zdrowia dla osób starszych.	Liczba seniorów uczestniczących w projektach dotyczących profilaktyki zdrowia	100		Urząd Miejski MOPS	Wzrost/utrzymanie na zbliżonym poziomie	Środki własne Środki z Budżetu Państwa		
		Liczba seniorów korzystających ze wsparcia w ramach bezpłatnych szczepień	200						
		Liczba zajęć w KS i DDS+ dotyczących aktywności ruchowej, profilaktyki i promocji zdrowia seniorów	30						
3.2.6	Przeciwdziałanie dyskryminacji ze względu na wiek.	Liczba działań w celu poprawy wizerunku osób starszych	10		Urząd Miejski MOPS KS DDS+	Wzrost/utrzymanie na zbliżonym poziomie	Środki własne Środki z Budżetu Państwa		
		Liczba działań realizowanych na rzecz seniorów	10						
		Liczba spotkań promujących srebrną gospodarkę i politykę zatrudnienia	5						

**CEL STRATEGICZNY 4
ZWIĘKSZENIE AKTYWNOŚCI OBYWATELSKIEJ I BEZPIECZEŃSTWA MIESZKAŃCÓW**

**Strategiczny kierunek działań 4.1
Tworzenie warunków sprzyjających aktywności społecznej mieszkańców w kierunku zwiększenia ich udziału w życiu miasta**

Lp.	Kierunek realizacji	Wskaźniki	Wartość wskaźników liczbowo	Realizatorzy	Wartość docelowa	Finansowanie
4.1.1	Realizacja programu współpracy Miasta Łomża z organizacjami pozarządowymi.	Liczba organizacji pozarządowych działających w Łomży	200	Urząd Miejski	Wzrost/utrzymanie na zbliżonym poziomie	Środki własne
		Liczba organizacji pozarządowych realizujących zadania publiczne	80			
		Liczba wyróżnionych przedsiębiorstw społecznych - Społecznik Roku, Anioły Biznesu	4			
		Liczba konsultacji społecznych	11			
		Liczba zadań publicznych realizowanych przez organizacje pozarządowe	115			
4.1.2	Promocja i rozwój wolontariatu.	Liczba zrealizowanych zadań z zakresu wspierania i promocji wolontariatu	3	Urząd Miejski MOPS Organizacje społeczne	Wzrost	Środki własne
		Liczba organizacji promujących/realizujących działania wolontariacie	4			

4.1.3	Organizowanie różnorodnych form aktywności społecznej, edukacyjnej oraz kulturalnej i rekreacyjnej dla mieszkańców.	Liczba odbiorców zadań zleconych przez miasto organizacjom pozarządowym	1600	Urząd Miasta Organizacje społeczne SDS WTZ DPS	Wzrost/utrzymanie na zbliżonym poziomie	Środki własne
	Liczba działań realizowanych na rzecz osób z niepełnosprawnościami	10				
	Liczba powołanych przez Prezydenta Rad Społecznych	6				
	Liczba projektów realizowanych dla mieszkańców ramach Budżetu Obywatelskiego	18				
	Liczba zadań zrealizowanych dla mieszkańców z zakresu kultury i dziedzictwa narodowego	12				
	Liczba zadań zrealizowanych dla mieszkańców z zakresu sportu	30				
4.1.4	Promocja i rozwój ekonomii społecznej	Liczba osób które uzyskały wsparcie z zakresu działalności PES	120	OWES	Wzrost/utrzymanie na zbliżonym poziomie	
4.1.5	Działania w celu aktywizacji i integracji osób starszych	Liczba osób uczestniczących w zadaniach z zakresu aktywizacji i integracji seniorów	200	MOPS KS DDS+	Wzrost/utrzymanie na zbliżonym poziomie	Środki własne
4.1.6	Rozwój działań na rzecz integracji międzypokoleniowej	Liczba działań dotyczących integracji międzypokoleniowej	20	MOPS KS DDS+	Wzrost/utrzymanie na zbliżonym poziomie	Środki własne
4.1.7	Działania na rzecz aktywizacji i integracji osób z niepełnosprawnością	Liczba osób z niepełnosprawnością uczestniczących w działaniach z zakresu aktywizacji i integracji	250	Urząd Miasta DDS+ WTZ		

Strategiczny kierunek działań 4.2 Zwiększenie poziomu integracji i poczucia bezpieczeństwa mieszkańców						
4.2.1	Rozwijanie współpracy mieszkańców z Policją.	Liczba spotkań profilaktycznych organizowanych przez KMP dotyczących bezpieczeństwa mieszkańców	500	Policja	Utrzymanie zbliżonym poziomie	Środki własne Środki z Budżetu państwa
		Liczba odbiorców spotkań profilaktycznych	17 000			
		Liczba zgłoszeń w krajowej mapie zagrożeń	2200			
4.2.2	Wspieranie działań na rzecz integracji.	Liczba rodzin cudzoziemców korzystających z pomocy MOPS	30	MOPS	Utrzymanie na zbliżonym poziomie	Środki własne Środki z Budżetu państwa
		Liczba obywateli Ukrainy korzystających z pomocy MOPS w związku z konfliktem zbrojnym.	800			
		Liczba rodzin polskiego pochodzenia korzystających ze wsparcia MOPS (karta Polaka)	10			

* Wskaźnik liczony na zakończenie realizacji SRPS

III. Wdrożenie, monitorowanie i ewaluacja

Monitorowanie zapisów Strategii polegać będzie na pozyskiwaniu informacji od realizatorów poszczególnych działań, które posłużą do określenia czy Strategia jest wdrażana zgodnie z założeniami. W przypadku istotnych zmian lub wystąpienia czynników, które utrudnią lub uniemożliwią realizację celów, zostaną wprowadzone odpowiednie zapisy korygujące w celu podjęcia działań zapobiegawczych. Za monitoring odpowiedzialne będą podmioty wskazane jako realizatorzy poszczególnych działań. Dane zebrane przez realizatorów działań będą przekazywane za rok poprzedni do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łomży. Corocznie będzie opracowywane sprawozdanie z realizacji kierunków działań i wskaźników ich realizacji rozpoczynając od 2022 roku.

W celu ewaluacji, co najmniej raz w roku odbędzie się spotkanie zespołu zadaniowego sporządzony protokół zawierający wnioski i rekomendacje ze zgromadzonych danych monitoringowych.

Koordynatorem realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Łomża na lata 2022-2030 jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Kierunki działań zostaną wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w zależności od posiadanych i pozyskanych środków własnych budżetu miasta Łomża, środków z budżetu państwa, środków z funduszy Unii Europejskiej. Do oceny stopnia wdrożenia Strategii będą wykorzystane wskaźniki monitoringowe, które w trakcie mogą być odpowiednio modyfikowane lub poszerzane. Wskaźniki dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz udostępnione od realizatorów działań.

Spis tabel i wykresów

Wykres 1. Powody przyznawania świadczeń pomocy społecznej w województwie podlaskim w latach 2019 – 2020.

Tabela 1. Struktura demograficzna miasta Łomża

Tabela 2. Wyniki badania ankietowego

Tabela 3. Liczba rodzin korzystających z pomocy MOPS w Łomży w latach 2010-2021

Tabela 4. Zagrożenie ubóstwem według mieszkańców Łomży

Tabela 5. Powody przyznawania pomocy przez MOPS w latach 2017-2021

Tabela 6. Rodziny z dziećmi korzystające z MOPS w latach 2017-2021

Tabela 7. Świadczenia pieniężne przyznawane przez MOPS w Łomży

Tabela 8. Zasiłki celowe przyznawane przez MOPS w Łomży

Tabela 9. Świadczenia niepieniężne przyznawane przez MOPS w Łomży

- Tabela 10. Infrastruktura społeczna – mieszkania komunalne w latach 2017-2021
- Tabela 11. Zagrożenie bezrobociem według mieszkańców Łomży
- Tabela 12. Świadczenia rodzinne przyznawane w latach 2017-2021
- Tabela 13. Liczba dzieci z Łomży umieszczanych w pieczy zastępczej i placówce opiekuńczo wychowawczej w latach 2017-2021
- Tabela 14. Rodziny zastępcze, kandydaci przeszkoleni na rodzinę zastępczą i dzieci w rodzinach zastępczych w latach 2017-2021
- Tabela 15. Pomoc asystenta rodziny w latach 2017-2021
- Tabela 16. Liczba osób korzystających i miejsc w Placówce opiekuńczo-wychowawczej w latach 2017-2021
- Tabela 17. Pomoc udzielana mieszkańcom Łomży przez WOPiTU w latach 2017-2021
- Tabela 18. Procedury Niebieskie Karty prowadzone w latach 2017-2021
- Tabela 19. Zagrożenie przemocą w rodzinie według mieszkańców Łomży
- Tabela 20. Świadczenia niepieniężne przyznawane przez MOPS w Łomży w latach 2010-2021
- Tabela 21. Zagrożenie wynikające ze wzrostu liczby osób niepełnosprawnych, chorych według mieszkańców Łomży
- Tabela 22. Utrzymanie w domach pomocy społecznej w latach 2018-2021
- Tabela 23. Wydane orzeczenia w podziale na stopień niepełnosprawności w latach 2017-2021
- Tabela 24. Świadczenia przyznawane z powodu niepełnosprawności w latach 2017-2021
- Tabela 25. Osoby korzystające z pomocy społecznej w MOPS w podziale na wiek i płeć w 2021 r.
- Tabela 26. Zagrożenie wynikające ze wzrostu liczby osób starszych według mieszkańców Łomży
- Tabela 27. Placówki wsparcia osób starszych w latach 2017-2021
- Tabela 28. Bezpieczeństwo na terenie miasta Łomży w latach 2017-2021
- Tabela 29. Bezpieczeństwo publiczne według mieszkańców Łomży

